

НА ПЯТЫМ МАСКОЎСКИМ

У Маскве працягваецца пяты Міжнародны кінафестываль.

Другі дзень фестывалю пачаўся падзеяй, якая прыцягнула асабліва ўвагу ўдзельнікаў і гасцей гэтага буйнейшага міжнароднага кінафестывалю.

Слова атрымлівае адзін са стваральнікаў кінарыжыроў пра Маскіма — рэжысёр Л. Трауберг. Ён гаворыць, што фільм, створаны С. Эйзенштэймам, В. Пудоўкіным, А. Дзюжэнкам, Д. Вертавым, С. і Г. Васільевымі не старэе, захоўваючы сваё значэнне і зарэс.

Э усхваляванай прамовай аб савецкім кінамастацтве выступіў аргэнцінскі рэжысёр Роман В. Барэта. Ён гаворыць:

— Для людзей, узрост якіх супадае з узростам нашай Вялікай рэвалюцыі, знаёміцца з лепшымі савецкімі фільмамі — гэта значыць ісці шляхам славы. Савецкае кіно належыць перш за ўсё савецкаму народу, але яно належыць таксама і ўсім прагрэсіўным людзям. 50-гадовы шлях вашага кіно адлюстроўвае веліч вашай нацыі. Затым былі паказаны ўрункі з фільмаў «Мадзі», «Бранісец «Павіжнік», «Кастрычнік», «Сустрачэнне», «Член урэд», а таксама поўнацэнны фільм «Канец Санкт-Пецярбурга».

На экране Крамлёўскага Палаца з'явіўся працягваецца прагляд фестывальнай праграмы. Вечарам дэманстравалі перуанскі конкурсны фільм «У сельве няма зор» і чэхаславацкая карціна «Хто хоча забіць Джэсі!» (па-за конкурсам).

Прэс-канферэнцыя мексіканскай і шведскай кінадэлегацый пачаўся чарговым днём фестывалю. Шмат пытанняў задаў і замежным журналістам задалі прадстаўнікі нашай кінадэлегацыі. Сакратар праўлення Саюза кінамастаў СССР А. Карагану ахарактарызаваў некаторыя кірункі творчых пошукаў савецкіх мастакоў экрану. Дырэктар кінастудыі дзіцячых і юнацкіх фільмаў імя М. Горькага Г. Брыцкаў пазнаёміў прысутных з работай студыі.

На конкурсным экране Крамлёўскага Палаца з'явіўся фільм «Мы будзем спаваць і ў чацвер». Працягваецца таксама прагляд кароткаметражных фільмаў і фільмаў для дзяцей.

Да работных, служачых Маскоўскага шоўкавадзеланага камбіната імя Я. М. Сявядова, які з'яўляецца калектыўным членам Таварыства савецка-бальгарскага дружбы, прыходзілі бальгарскія дзеці кіно. Пасля сардэчнай гутаркі яны паказалі конкурсны фільм «Адхіленне», які быў цёпла сустрэты прысутнымі.

Надзелены дзень фестывалю быў звычайным «рабочым» днём. Ён пачаўся з традыцыйнага прэс-канферэнцыі, на якую на гэты раз выступіў кінамастаў Бельгіі. На фестывальным экране Крамлёўскага Палаца з'явіўся дэманстравалі фільм: Турцыя — «Шчытая жанчына», Бразілія — «Справа братоў Навес». Вечарам вялікая група ўдзельнікаў і гасцей фестывалю выехала ў Ленінград.

АТЭСТАТ СТАЛАСЦІ РЭСПУБЛІКІ

Усё выданне, якая катэгорыя аўтару будзе прыцягвацца да падрыхтоўкі артыкулаў, ці могуць асобныя грамадзяне ўносіць свае прапановы па ўключэнню ў слоўнік тых або іншых паняццяў, з якіх там будзе мець Беларусь Савецкая Энциклапедыя.

Кладзеся, які будзе ле фармат, аб'ём, цына, колір папярэдняга падыска і г. д.

Ціжка ў невялікім артыкуле адказаць на ўсе пытанні, але сёе-тое хоць і сказаць. Асноўным падлеглым органам БелСЭ будзе галоўная рэдакцыя навукова-даследчых інстытутаў і інтэрнаўтантаў, распрацоўка пытанняў паліграфічнага афармлення выдання. Гэтым і некаторым іншым пытаннямі і займаецца зараз калектыў Галоўнай рэдакцыі Беларускай Савецкай Энциклапедыі.

Днямі ў нас адбыўся адкрыты партыйны сход, у рабоче юмоце прыняў ўдзел усё супрацоўнікі. Сход падвёў першыя вынікі працы па складанню тэматычных слоўнікаў БелСЭ. Трэба адзначыць, што вынікі неабяга. Галоўныя рэдакцыі філасофіі і права, літаратуры і мовы, гісторыі партыі, гісторыі СССР і БССР і некаторыя іншыя зрабілі першыя варыянты тэматычных слоўнікаў. Асноўная работа па складанню слоўніка БелСЭ будзе закончана да 15 ліпеня. Пасля гэтага слоўнікі па асобных галінах ведаў будуць перададзены на абмеркаванне і дапрацоўку ў навукова-даследчых інстытутах і ўстановах, на кафедры вышэйшых навучальных устаноў, у творчыя саюзы і грамадскія арганізацыі. Усе слуханыя заўвагі будучы ўважліва вывучаны рэдакцыяй навуковай і рэдакцыяй навукова-даследчых інстытутаў і ўстановаў пры складанні алфавітнага слоўніка. Перш чым будзе канчаткова зацверджан алфавітны слоўнік, як аснова для стварэння энциклапедыі, супрацоўнікі галоўнай рэдакцыі энциклапедыі і будучыя аўтары артыкулаў уважліва прачытаць усё перыядычнае выданне рэспублікі, пазнаёмяцца з манатграфіямі і дысертацыямі, якія напісаны на матэрыялах Беларусі, шырока выкарыстаюць экспазіцыі і фонды музеяў і архіваў у матэрыялах важных падзей і імянаў імянаў для ўключэння іх у алфавітны слоўнік.

Самы актыўны ўдзел у рабоце па складанню слоўніка прымаюць многія навуковыя інстытуты і кафедры вышэйшых навучальных устаноў. У першую чаргу хацелася б адзначыць Інстытут гісторыі партыі пры ЦК КПБ, Інстытут гісторыі, Інстытут літаратуры і мовазнаўства, Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР, Інстытут водных праблем, Інстытут народнай гаспадаркі імя В. Куйбышава, правыя кафедры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна і некаторыя іншыя.

Звесткі пра населеныя пункты Беларусі, знішчаныя нацысцкімі фашыстамі ў час Вялікай Айчыннай вайны разам з людзьмі — жанчынамі, дзецьмі, старымі, сабралі для энциклапедыі абласныя камітэты па ўвекавечанню гераічных подзвігаў савецкіх людзей у гады Вялікай Айчыннай вайны. Плэніуму дапамогу аказваюць нам Брэсцкі і Гродзенскі гісторыка-археалагічныя музеі, а таксама Крычаўскі раённы краязнаўчы музей.

З кожным днём расце пошта Галоўнай рэдакцыі БелСЭ. Людзі цікавяцца, напрыклад, які калектыўны орган будзе вырашаць складаныя навуковыя пытанні і неспі адказаць за

РОДНАМУ, НЕЗАБЫЎНАМУ...

Дваццаць пяць гадоў таму назад перастанала біцца сэрца народнага песняра Беларусі Яні Купалы. Але родная зямля ніколі не забылася і ніколі не забудзе свайго вялікага сына. Ягоная песня жыць у «сэрцах мільняў», біць іх як вядуць падслухаў. Яна з намі у сэрца і ў будзёны, у нашых радасцях і ілюпахах. Голас Купалы па-ранейшаму воляма і молада гучыць у хоры песняроў роднай зямлі, роднага народа. Для ўсіх іх Янка Купала быў і застаецца вялікім і шчодрым настаўнікам.

Стала ўжо традыцыяй, што ў дзень нараджэння народнага песняра пазы і празні прыходзіць на яго маглі, каб сціхнуць у пашыне галова перад яго светлай памяццю, усклічы на светы грудой роднай зямлі жыцьлі вквоті.

Гэты дзень нашы фотакарэспандэнты Ул. Крук зрабіў 15 ліпеня. У дзень 85-годдзя з дня нараджэння песняра. Сродкі пісьменства і тэатру прышлі з вясняна да маглы Яні Купалы, былі і вясняна і племеніца, супрацоўніца літаратурнага музея народнага песняра Явіга Рамаўскага (бываў і яго родная зямля Леанідзі Дамінікаўна.

Дзітарапія і Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

НА БУДОЎЛЯХ ЮБІЛЕЙНАГА ГОДА

Вячаслаў Хурс, янога вы бачыце на здымку злева, брыгадзір перадавой брыгады Гродзенскага мантаннага ўпраўлення трэста «Саюзпроммантаж». Зараз яго брыгада працуе на ўз'ядзенні яшчэ аднаго гіганта хіміі—завода па вытворчасці напярэнтана. Карпусы завода растуць побач з Гродзенскім зотнаўтварным камбінатам. На другім здымку — адзін з участкаў будаўніцтва.

Фота М. МІНКОВІЧА.

Наша моварэчыца МОВАЮ ФАРБАЎ І СЦЯГАЎ

Мы любім свае святы. Нашы гарады, вёскі, калоны дэманстрацыйна выглядаюць у святонны дні ўрачыста і радасна. У нашых трывалых — манументальнае афармленне, мова плаката, набатная мова чырвоных палатніц і сцягаў.

Не так ужо багата часу засталася да найбольшай усенароднай урочышці — 50-гадовага юбілею Савецкай дзяржавы. Мастакі і архітэктары распрацоўваюць цяпер праекты юбілейнага ўбараня вуліц, плошчаў, дарог, святонных людскіх калон. Многія гарады будуць аздоблены професійна-навуковымі мастакамі. Але зразумела, што професійнальным мастакам проста-такі не пад сілу ўласнымі рукамі афарміць усё гарады і вёскі рэспублікі — вялікія і малыя. І для каго не сакрэт, што меншыя гарады, вёскі часцічкам застаюцца па-за ўвагай професійнальных мастакоў і афармляюцца сцяжынамі, без дастатковай кансультацыі з людзьмі дэсудэтанымі, нецкава, безгустоўна.

Што ж трэба сёння зрабіць, каб як найлепш упрыгожыць да ўсенароднага свята нашы гарады і вёскі...

Гэтае пытанне карэспандэнт газеты «Літаратура і мастацтва» паставіў перад старэйшым праўленнем Саюза мастакоў БССР Уладзімірам Стальмашонам.

— Пытанне сапраўды надзённае, — аглядуўс Ул. Стальмашонам. — Вядома, адны толькі мастакі-професіяналы не могуць дайсці да кожнага калгаса, гарадка. А да свята трэба ўпрыгожыць усё населеныя пункты рэспублікі. І ўпрыгожыць, як след.

Як гэта зрабіць? Канечне, перш за ўсё — больш уважліва паставіцца да народнай ініцыятывы, да самадзейных мастакоў, асабліва ў малых гарадах і вёсках.

У нас здаўна складалася, што людзі па ўласнай ініцыятыве з любоўю ўпрыгожваюць да святаў хаты, вуліцы — вышываюць сцягі, лозунгі, плакаты. А нашы святонныя калонны Калі бачыш, напрыклад, калоны школьнікаў, студэнтаў, прыходзіць у захапленне ад іх фантазіі, густу, выхадлівасці. Прыгожа, эканамічна і даступна афармляюць свае калоны многія прадпрыемствы. І найчасцей яны абытодзача без мастакоў-професіяналаў.

Вось таму, мне здаецца, задача мастакоў-професіяналаў (разам з зацікаўленымі грамадскімі арганізацыямі) — паказаць людзям, што яны могуць зрабіць сваімі рукамі і калі спатрэбіцца, памагчы ім пародай.

Карцей кажучы, трэба звязець професіянальнае і самадзейнае ў афармленні святаў. Нікая паміж професіяналамі і самадзейнымі мастакамі ўстановаў трывалы саюз.

У гэтай сувязі мне прыгадваецца цікавы і шмат у чым павучальны вопыт сацыялістычнай Бальгарыі.

На афармленне галоўных плошчаў, вуліц, плошчаў перад урадавымі ўстановамі мастакам у Сафіі даецца дзяржаўны заказ. Астатнія вуліцы, завулкі, вітрныя, агароджы, дахі, вонкі дамоў упрыгожваюць самі жыхары; кожны ў меру сваіх здольнасцей, фантазіі, выдумкі.

Карцей кажучы, трэба звязець професіянальнае і самадзейнае ў афармленні святаў. Нікая паміж професіяналамі і самадзейнымі мастакамі ўстановаў трывалы саюз.

У гэтай сувязі мне прыгадваецца цікавы і шмат у чым павучальны вопыт сацыялістычнай Бальгарыі.

На афармленне галоўных плошчаў, вуліц, плошчаў перад урадавымі ўстановамі мастакам у Сафіі даецца дзяржаўны заказ. Астатнія вуліцы, завулкі, вітрныя, агароджы, дахі, вонкі дамоў упрыгожваюць самі жыхары; кожны ў меру сваіх здольнасцей, фантазіі, выдумкі.

Не так даўно ў складзе Акадэміі навук БССР была створана новая навуковая ўстанова — Галоўная рэдакцыя Беларускай Савецкай Энциклапедыі.

Гэтая падзея адразу ж прыцягнула ўвагу шырокіх колаў грамадскасці. Рэдакцыя атрымала шмат пісем ад супрацоўнікаў бібліятэк, настаўнікаў, спецыялістаў народнай гаспадаркі і іншых.

У нас павялівалі змянілі вучоны, дзеянчы культуры і мастацтва, супрацоўнікі навукова-даследчых устаноў, музеў, архіваў. Будучыя аўтары і чытачы Беларускай Савецкай Энциклапедыі цікавяцца самымі разнастайнымі пытаннямі адносна выдання, уносяць свае прапановы, накіраваныя на тое, каб энциклапедыя стала сапраўдным атэстам сталасці Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Таякая ўвага і зацікаўленасць невыпадковыя. Выданне ўніверсальнай энциклапедыі з'явіцца важнай падзеяй у культурным жыцці рэспублікі. І навуковая грамадскасць, і будучыя чытачы Беларускай Савецкай Энциклапедыі зацікаўлены ў тым, каб на яе старонках знайшлі адлюстраванне сусветна-гістарычных поспехі Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін у галіне эканамікі, культуры, навукі, вялікай рэвалюцыйнай і працоўнай здзейснай народнаў СССР, кіруючай дзейнасці КПСС, сучасны этап развіцця міжнароднага камуністычнага, рабочага і нацыянальна-вызваленчага руху, распад каланіяльных сістэм капіталізму.

Улічваючы тое, што Беларуска Савецкая Энциклапедыя рыхтуецца як сістэматызаваны ўніверсальны даведнік дапаможнік, прызначаны для шырокага кола чытачоў, у ёй будучы асяцягаванне не толькі пералічэння праблемы. Грунтоўнае будзе паказанне ў ёй далейшае развіцця марксісцка-ленінскай навукі пра грамадства, будзе дэдазна крытыка нацызмаў і абаронаў буржуазнага ладу і правадзіцца антыкамунізм, правага і «левага» рэвалюцыйнаму. Пры асветліні пытанні прыроднагаўства і тэхнікі асабліва ўвага будзе звернута на перадавыя напрамкі, якія маюць рашучае значэнне для навукова-тэхнічнага прагрэсу.

Астачуюся ўніверсальнае даведнікам, БелСЭ будзе шырока паказваць поспехі і перспектывы Беларусі ў развіцці народнай гаспадаркі, навукі і культуры, прыродныя багаці, памятыя мясціны рэспублікі, гістарычнае мінулае Беларускага народа, яго барацьбу за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне, падрыхтоўку і правядзенне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. На старонках яе знойдце шырокае асяцягленне гераізм працоўных рэспублікі і гады Вялікай Айчыннай вайны і на фронце мірнага будаўніцтва.

Перш чым расказаць пра тое, над чым зараз працуе калектыў Галоўнай рэдакцыі БелСЭ, хацелася б адзначыць, што з першага дня стварэння рэдакцыі да яе добра паставіліся Прадзіўм Акадэміі навук БССР, Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР, Камітэт па друку пры Савецкім Міністэрстве БССР, многія навукова-даследчыя ўстановы і выдавецтвы. Гэта дазваляе прызначаць навукова-галіновыя рэдакцыі БелСЭ высокакваліфікаваным супрацоўнікам, прыцягваюць да супрацоўніцтва на грамадскіх пачатках многіх вучоных. Галоўную рэдакцыю ўзначаліў народны патэ БССР, акадэмік Патрусь Усцінвіч Брук.

Для кожнага энциклапедычнага выдання і асабліва для ўніверсальнай энциклапедыі выключна важнае значэнне мае разнастайная падрыхтоўчая работа: складанне тэматычных слоўнікаў, распрацоўка схем тэматычных артыкулаў, размеркаванне лімітаў знаваў на кожны артыкул, складанне неабходных метадычных указаўняў і інструкцый для аўтараў, рэцензентаў і кансультаўтаў, распрацоўка пытанняў паліграфічнага афармлення выдання.

Гэтым і некаторым іншым пытаннямі і займаецца зараз калектыў Галоўнай рэдакцыі Беларускай Савецкай Энциклапедыі.

Днямі ў нас адбыўся адкрыты партыйны сход, у рабоче юмоце прыняў ўдзел усё супрацоўнікі. Сход падвёў першыя вынікі працы па складанню тэматычных слоўнікаў БелСЭ. Трэба адзначыць, што вынікі неабяга. Галоўныя рэдакцыі філасофіі і права, літаратуры і мовы, гісторыі партыі, гісторыі СССР і БССР і некаторыя іншыя зрабілі першыя варыянты тэматычных слоўнікаў.

Асноўная работа па складанню слоўніка БелСЭ будзе закончана да 15 ліпеня. Пасля гэтага слоўнікі па асобных галінах ведаў будуць перададзены на абмеркаванне і дапрацоўку ў навукова-даследчых інстытутах і ўстановах, на кафедры вышэйшых навучальных устаноў, у творчыя саюзы і грамадскія арганізацыі. Усе слуханыя заўвагі будучы ўважліва вывучаны рэдакцыяй навуковай і рэдакцыяй навукова-даследчых інстытутаў і ўстановаў пры складанні алфавітнага слоўніка.

Перш чым будзе канчаткова зацверджан алфавітны слоўнік, як аснова для стварэння энциклапедыі, супрацоўнікі галоўнай рэдакцыі энциклапедыі і будучыя аўтары артыкулаў уважліва прачытаць усё перыядычнае выданне рэспублікі, пазнаёмяцца з манатграфіямі і дысертацыямі, якія напісаны на матэрыялах Беларусі, шырока выкарыстаюць экспазіцыі і фонды музеяў і архіваў у матэрыялах важных падзей і імянаў імянаў для ўключэння іх у алфавітны слоўнік.

Самы актыўны ўдзел у рабоце па складанню слоўніка прымаюць многія навуковыя інстытуты і кафедры вышэйшых навучальных устаноў. У першую чаргу хацелася б адзначыць Інстытут гісторыі партыі пры ЦК КПБ, Інстытут гісторыі, Інстытут літаратуры і мовазнаўства, Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР, Інстытут водных праблем, Інстытут народнай гаспадаркі імя В. Куйбышава, правыя кафедры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна і некаторыя іншыя.

Звесткі пра населеныя пункты Беларусі, знішчаныя нацысцкімі фашыстамі ў час Вялікай Айчыннай вайны разам з людзьмі — жанчынамі, дзецьмі, старымі, сабралі для энциклапедыі абласныя камітэты па ўвекавечанню гераічных подзвігаў савецкіх людзей у гады Вялікай Айчыннай вайны. Плэніуму дапамогу аказваюць нам Брэсцкі і Гродзенскі гісторыка-археалагічныя музеі, а таксама Крычаўскі раённы краязнаўчы музей.

З кожным днём расце пошта Галоўнай рэдакцыі БелСЭ. Людзі цікавяцца, напрыклад, які калектыўны орган будзе вырашаць складаныя навуковыя пытанні і неспі адказаць за

навукова-даследчых інстытутаў і ўстановаў пры складанні алфавітнага слоўніка. Перш чым будзе канчаткова зацверджан алфавітны слоўнік, як аснова для стварэння энциклапедыі, супрацоўнікі галоўнай рэдакцыі энциклапедыі і будучыя аўтары артыкулаў уважліва прачытаць усё перыядычнае выданне рэспублікі, пазнаёмяцца з манатграфіямі і дысертацыямі, якія напісаны на матэрыялах Беларусі, шырока выкарыстаюць экспазіцыі і фонды музеяў і архіваў у матэрыялах важных падзей і імянаў імянаў для ўключэння іх у алфавітны слоўнік.

Самы актыўны ўдзел у рабоце па складанню слоўніка прымаюць многія навуковыя інстытуты і кафедры вышэйшых навучальных устаноў. У першую чаргу хацелася б адзначыць Інстытут гісторыі партыі пры ЦК КПБ, Інстытут гісторыі, Інстытут літаратуры і мовазнаўства, Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР, Інстытут водных праблем, Інстытут народнай гаспадаркі імя В. Куйбышава, правыя кафедры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна і некаторыя іншыя.

НА БЕРАГАХ БЛАКІТНАГА НЁМАНА

Як вялікае свята прыйшоў на Гродзеншчыну Рэспубліканскі фестываль Беларускага мастацтва, прысвечаны 50-годдзю Савецкай улады. Жыхары Гродна хлеб-салю састраілі калектыўны дзяржаўна харавы ансамбль Беларускай Савецкай Энциклапедыі.

Падзея фестывальнае свята супала з днём вызвалення горада ад нямецка-фашысцкіх закупаў. Тут адбыўся канцэрт Дзяржаўнага народнага хору БССР пад кіраваннем народнага артыста рэспублікі Г. Штоўвіча і эстраднай групы філармоніі пры ўдзеле заслужанага артыста БССР Р. Дзідзіна.

У Слоніме з вялікім канцэртаў выступіў Дзяржаўны народны арніст БССР пад кіраваннем народнага артыста рэспублікі І. Жыноўвіча.

З поспехам прайшлі канцэртныя выступленне народных арністаў вёскаў Гродзеншчыны, г. Гродна.

І СУВОРАВА.

Цяля віталі гродзенцы выступленне народных арністаў рэспублікі з Бабі, І. Сарокіна, артысткі С. Данілюк.

Падзея фестывальнае свята супала з днём вызвалення горада ад нямецка-фашысцкіх закупаў. Тут адбыўся канцэрт Дзяржаўнага народнага хору БССР пад кіраваннем народнага артыста рэспублікі Г. Штоўвіча і эстраднай групы філармоніі пры ўдзеле заслужанага артыста БССР Р. Дзідзіна.

У Слоніме з вялікім канцэртаў выступіў Дзяржаўны народны арніст БССР пад кіраваннем народнага артыста рэспублікі І. Жыноўвіча.

З поспехам прайшлі канцэртныя выступленне народных арністаў вёскаў Гродзеншчыны, г. Гродна.

І СУВОРАВА.

Цяля віталі гродзенцы выступленне народных арністаў рэспублікі з Бабі, І. Сарокіна, артысткі С. Данілюк.

Падзея фестывальнае свята супала з днём вызвалення горада ад нямецка-фашысцкіх закупаў. Тут адбыўся канцэрт Дзяржаўнага народнага хору БССР пад кіраваннем народнага артыста рэспублікі Г. Штоўвіча і эстраднай групы філармоніі пры ўдзеле заслужанага артыста БССР Р. Дзідзіна.

У Слоніме з вялікім канцэртаў выступіў Дзяржаўны народны арніст БССР пад кіраваннем народнага артыста рэспублікі І. Жыноўвіча.

З поспехам прайшлі канцэртныя выступленне народных арністаў вёскаў Гродзеншчыны, г. Гродна.

І СУВОРАВА.

Цяля віталі гродзенцы выступленне народных арністаў рэспублікі з Бабі, І. Сарокіна, артысткі С. Данілюк.

Падзея фестывальнае свята супала з днём вызвалення горада ад нямецка-фашысцкіх закупаў. Тут адбыўся канцэрт Дзяржаўнага народнага хору БССР пад кіраваннем народнага артыста рэспублікі Г. Штоўвіча і эстраднай групы філармоніі пры ўдзеле заслужанага артыста БССР Р. Дзідзіна.

ЯК БЫ НІ МЯНЯЛІСЯ вышуканыя сродкі акцёрскага мастацтва, якія б цінна выдзялілі і рабіліся ў галіне паставачных рэжысёраў, у цэнтры ўвагі акцёра, рэжысёра і ўвогуле тэатра павінен быць чалавек, яго жыццё, яго асоба, яго ўнутраны свет. Няма ніякіх хітрых майстэрстваў, якія б прымушвалі хваляцца, калі на сцэне не будзе бачна шырока сэрца чалавечар-аўтаста, грамадзянска і мысліцельна.

ХОЦЬ ПЕДАГОГАЎ БЫЛО МНОГА...

І вось — фінал. Выпускны экзамен. Тры спектаклі розных педагогаў. Гляджу на іх Я. Шарца «Голы кароль» і п'есу Б. Гарбатава «Адна ноч». І мне становіцца горка, прыра і крыўдна. Усё гэта, што складае якраз асновы выхавання маладога акцёра, чамусьці ў гэтых двух спектаклях няма. Адкуль гэты найгрыш, «представленія», унутраны пустаці і часам безапамятнасць? Як магло здарыцца, што так многа абяцаных студэнтам прыйшлі да такога фінішу? Сем яна! Сем педагогаў! А на сцэне і на курсе не было мастацкага кіраўніка, які прывёў бы студэнта да фінішу. Чым растлумачыць тое, што курс ліхарадыла ўсе чатыры гады, што мастацкі кіраўнік Р. Качаткоў, выдатны і паважаны акцёр, не паставіў ніводнага спектакля, не аддаў сваім выхаванцам належнай увагі? Студэнты былі прадстаўлены самі сабе, яны пераходзілі з рук у рукі, ад аднаго педагога да другога.

Сёлета нават выйшаў п'ес для экзаменацыйнага спектаклю дзе падставы для асобнай тэорыі. На традыцыі інстытута ў рэпертуар выпускных спектакляў уваходзіла звычайна адна з п'ес М. Горькага альбо А. Чэхава. Вагаты мастацкі п'есы патрабавалі ад студэнтаў глыбокага пранікнення ў псіхалагічны характар, прымушаў іх па-грамадзянска мысліць пры стварэнні складаных сацыяльных вобразаў. Уключалася таксама класічная на медыя альбо вадзіль, казка альбо адна з каменных тэатра дэль арта. Тут студэнты маглі выявіць свае імпрывізацыйныя здольнасці, прамаманстраваць сваё ўмельства ў пластыцы, спевах і танцах. Трыяя п'есы абралася, як правіла, з беларускай драматыкі. Ад студэнта патрабавалася ўменне раскрываць напавяральны характар. Такім чынам, выступаючы ў самых розных жанрах, выпускнікі маглі ярка выявіць сваё творчае аблічча. Само сабой выдзіла, што ў выбары экзаменацыйных п'ес узніклі розныя варыянты, аднак усё накіроўвалася на тое, каб студэнт авалодаў школай перажывання.

Рэпертуар сёлетага выпуску не толькі парусіў інстытута традыцыі, але і не даў магчымасці рознабакова і глыбока выявіць здольнасці будучых акцёраў. Раздзіла і злая казка Я. Шарца «Голы кароль» аказалася, паўна, не пад сілу студэнтам. Ды і сам матэрыял гэтай казкі яўна не вучэбны. Студэнтам не ўдалося перадаць тонкі іранічны змест вобразаў, і спектакль атрымаўся ў духу «капуснік», у якіх курсе вылучаўся на інстытута вечах адначынку. Прамернае захваленне знешняй характарыстыцы пазбавіла студэнтаў арганікі, абялянасці.

Гэтай ж буда напаткала і спектакль па п'есе Б. Гарбатава «Адна ноч». Паўна прамалінейнасць твора штурхнула студэнтаў на лаба-вое рашэнне вобразаў, а рэжысёр спектакля іх у гэтым не стрымлівала. У выніку многія студэнты паказалі сябе яўна не з лепшага боку. Вось, напрыклад, Тана Мініна. Ёсць у яе і тэмперамент, і тое, што

назваецца «ізамінкай», у яе цікавы твар і прывабны голас. Але ў ролі першай фрэйдзі ў казцы «Голы кароль» яна толькі дэманструе свае знешнія дадзеныя, прытым дэманструе з непатрабнай стойлівасцю, не клопаючыся аб характары сваёй гераіні. І ў п'есе «Адна ноч» у ролі Вары Т. Мініна таксама аказалася не ў сілах стварыць вобраз, характар.

У «Голым каралі» В. Рыжы робіць цікавую заўвагу на ролю мэра, але далей заўвагі не ідзе, збіваецца на надасудны найгрыш. А ў ролі Вагатырова ў «Адной начы» В. Рыжы ходзіць, як кажуць, «пры бардазе», што называецца, іграе на чужым для сябе інструменце. Магчыма, гэтая ягоная праца — праца «на супраціўленне матэрыялаў»? Часам такая праца спраўды неабходна — каб паширыць акцёрскае дыяпазон. Але характар гэтай вобраза аказваецца пераважна, пазбаўленай тых думак і перажыванняў, якія нясе ў сабе Максім Вагатыроў.

У студэнткі Лук'янавай — у ролі Ларысы Дэнлаўна — няма ніякага элементарнага логічнага паняцця. Тэкст ролі вымаўляецца бяздумна, кожнае слова суправаджаецца непатрабнымі жэстамі. Апошняе — на сумленні рэжысёра спектакля. Няўжо нельга было звярнуць увагу студэнткі на яе памылкі?

Тыя ж самыя недахопы ў Лук'янавай і ў спектаклі «Звычайнай гісторыі» ў ролі Марыі Міхайлаўны.

Усё гэта тым больш даўна, што, наколькі памятаю, Наташа Лук'янава была літаральна апантана тэатрам, пры гэтым аздавала ўступныя экзамены, каб трапіць у інстытут. І вось гады вучобы засталася заду, а студэнтка не то што нічога не набыла, а нават страціла тое, што прынёс я ў інстытут.

М. Гавядзінаў уме «браць» характар. Не аднойч ён здзіўляў на інстытута «капусніках» востра характарнымі вобразамі, праяўляючы і тэмперамент, і выдумку, і фантазію. З усіх удзельнікаў спектакля «Адна ноч» ён, бадай, адзіны, хто прынёс на сцэну жывое дыханне, натуральнасць наводзіла і стаяласць думкі (у ролі Васіля). Васіль і дэклінацыя адноўна яго ідэя, і спектакль атрымаўся ў духу «капуснік», у якіх курсе вылучаўся на інстытута вечах адначынку. Прамернае захваленне знешняй характарыстыцы пазбавіла студэнтаў арганікі, абялянасці.

А. Памазан заўсёды, на працягу вучобы, быў для курса прыкладам незвычайнай працаздольнасці. Ён, напэўна, болы, чым іншыя, ужо акцёр. Але насцярожвае і ў яго гэтае самае пераграванне. І ў «Голым каралі» ў ролі Міністра пачытных чацвяццў, і ў «Адной начы» ў ролі Якава Наважылава, і ў «Звычайнай гісторыі» ў ролі Паспелава.

Нарэшце, апошні экзаменацыйны спектакль — інсцэніроўка В. Розава рамана І. Ганчарова «Звычайная гісторыя». Гэта работа маладога рэжысёра-педагога Н. Гу-

севай. Тут мы убачылі зусім іншую культуру спектакля. Студэнты (вадома, па меры сваіх сіл і здольнасцей) жылі, думаюць па-спраўдліваму, па законах праўды. М. Гавядзінаў у ролі старэйшага Адуева і В. Рыжы ў ролі Аляксандра не толькі авалодаў асновамі акцёрскага майстэрства, але і прымушлі нас хвалявацца. Канечне, у спектаклі яшчэ шмат спрэчнага, незавершанага (спектакль быў падрыхтаваны толькі за два з паловай месяцы), але тут адна рука педагога, які з поўнай аддачай і доверлівай адданасцю здолеў павесці студэнтаў па правільнаму шляху, памогчы неатарым з іх дасягнуць значных поспехаў.

У інстытуце ёсць нямаля высокакваліфікаваныя педагогаў і іх маладыя асістэнты. Яны шмат зрабілі і робяць па выхаванню нашай акцёрскай змены. І ўсё ж цяжка ўстрымацца ад папраку ў іх адрас. Сёлета выпуск інстытута дае сур'ёзныя падставы для гэтых папракаў. У тым, што папаўненне даў тэатраў аказалася не такое, як бы нам усім хацелася, віна, безумоўна, педагогаў.

У сувязі з гэтым хочацца зрабіць некалькі заўваг і выказаць некаторыя прапановы і меркаванні. Вяспрачна, што лепшых вынікаў дасягаюць тыя педагогі, якія не суміячаюць працу ў інстытуце з працай у тэатры, якія могуць цалкам аддаць сябе справе выхавання маладых акцёраў. Рэпертуар і партыёры інстытута варта, відаць, пладуць над гэтым пытаннем. Вадыца ж тое, што педагог-рэжысёр будзе падоблены тэатральнай практыцы, не трыба. Практыку павінен даваць Вучэбны тэатр, які, на жаль, ужо столькі год не можа атрымаць у інстытуце праўру грамадзяства. Вучэбны тэатр патрэбны і студэнтам, і педагогам!

Талант — рэч складаная. Вызначаць яго дакладна, вымераць паўна меркай цяжка. Тым не менш абавязак педагога — імкнуцца да гэтага. І, відаць, у працэсе вучобы трэба старацца як мага раней заўважыць пасрэднасці і не даводзіць гэтых пасрэднасцей да фінішу. Канечне, могуць быць і прыкрыя памылкі. Болы тэа, могуць быць і выключныя выпадкі, калі безнадзейны раптам «празражаюцца». Відаць, такія выпадкі надароўца тады, калі пытанне «быць ці не быць» у тэатры мабільнае творчы волю.

Дарчы, выхаванне волі — вельмі важна. Воля — адна з асноўных частку выхавання будучага акцёра варта звяртаць болы увагі.

І, нарэшце, апошняе. У інстытуце яўна мала увагі аддаецца паставачнаму голасу і дыктыцы будучых акцёраў. Гэта паказвае не толькі апошні выпуск. Сённяшнія акцёры, выпускнікі болых гадоў, грашаць слабымі галасамі і невыразнай дыктыкай. Магчыма, варта пладуць над дадатковай вучэбай педагогаў па сцэнічнай мове.

У тым, што выпускнікі інстытута паўсталі перад дзяржаўнай экзаменацыйнай камісіяй не ў ідэальнай форме, яны, канечне, не навінаты. Але, уступваючы на свой артыстычны шлях, ім не трэба забывацца на неўміручыя запаведы К. Станіслаўскага, асабліва вось на гэты: вучоба, праца над сабой ніколі не спыняецца для таго, хто хоча быць спраўдлівым артыстам.

З. СВИНАРСКАЯ.

ДЗВЕ ПРЭМ'ЕРЫ У ОПЕРНЫМ

Сіма са спектакля «Альпійская балада». У ролі Івана — Л. Чахоўскі, Дукаў — К. Малышава.

7 ліпеня ў адзіна вечар Дзяржаўны ордэн Леніна акадэмічны Вліні тэатр оперы і балета Беларускай ССР паказаў глядачам дзве прэм'еры, прысвечаныя 50-годдзю Савецкай улады. Мінчане і гэці сталіцы — а сродкі іх праслаўленыя абаронцы легендарнай ірэнасці над Бугам на чале з Героям Савецкага Саюза П. Гаўрылавым, прадстаўнікі горада Брэста — убацьлі оперу К. Малчанава «Брэсцкая ірэнасць» і балет Я. Глебава «Альпійская балада».

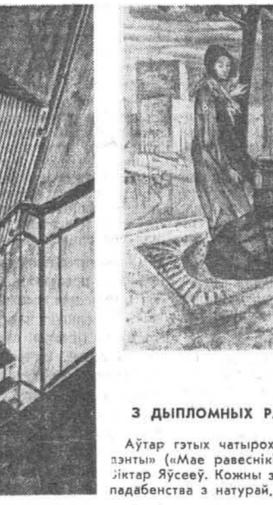
Пасля заканчэння спектакля на сцэну выйшла група вільных удзельнікаў абароны легендарнай ірэнасці і палавы Брэсцкай вобласці. Начальнік Брэсцкага абласнога Упраўлення культуры М. Шаўчук ад імя працоўных горада і вобласці павінаваў стваральнікаў спектакля з прэм'ерай, а затым уручыў тэатральному калектыву памятную медаль «Брэсцкая ірэнасць-герой».

Прысутныя цэпа сустрэлі выступленне былога удзельніка абароны Брэсцкай ірэнасці П. Гаўрылава. Ад імя болых сямей, якіх прысутнічалі ў зале, ён уручыў тэатру капсулу са славянскай зямлёй легендарнай цэраўні на Бугам.

Балет Я. Глебава «Альпійская балада» (лібрэта Р. Чарахоўскага па матывах апавесці В. Быкава) паставілі на сцэну вольныя балетмайстры тэатра А. Дадзішыліні, дырыжор Г. Дукаў, мастак — Я. Чамарура. У галоўных ролях выступілі заслужаны артыст РСФСР К. Малышава і артыст Л. Чахоўскі.

ЮБІЛЕЙНЫЯ СУВЕНІРЫ

Мастакі Мінскага фарфаравага заводу распрацавалі шэраг сувеніраў прысвечаных 50-годдзю Савецкай улады. Чыйні сервіз «Юбілейны мастакоў» Л. Багданава, В. Гаўрылава атрымаў высокую ацэнку мастацкага савета Усесаюзнага інстытута асацыяванага мастацтва і скульптуры. Неўзабаве ў серыю вытворчасці будуць запущаныя сувенірына статуэткі «Хлеб і соль», «Будзёныя», набор статуэтак «Уся Улада Саветам», Артыяныя формы і роспіс юбілейных вазаў мастакоў В. Леантовіча, Г. Ісаевіч і В. Гаўрылава. Шмат работ прысвечана вадскай мастацкай падзеі спартыўнага жыцця рэспублікі. Сярод іх — медаль з малюнкам вышэйшымі словамі «Чэцвёрта спартыўнага БССР» (аўтар Л. Багданаў) і дзевяць спартыўных медальёнаў (аўтар В. Леантовіч).

З ДЫПЛОМНЫХ РАБОТ ВЫПУСКНІКОЎ БЕЛАРУСКАГА ТЭАТРАЛЬНА-МАСТАЦКАГА ІНСТЫТУТА.

Аўтар гэтых чатырох літаграфій, якія складаюць серыю «Ступні» («Мае рэвеснікі»),—выхаванец дацэнта П. Любамудрава Літар Яўсееў. Кожны з персанажай у літаграфіях мае партрэтнае падобства з натурай. Гэта ўсё сабра маладога мастака.

Ствараччы вобразы сваіх рэвеснікаў, В. Яўсееў імкнецца расказаць пра маладога савецкага чалавек, пра прыгажосць юнацтва.

Сергей Тракоўскі
Рудабельская
РАТНЫШКА
СТАРОНКІ З АПОВЕСЦІ
2.
З раніцы трохі аддусіла. Памячэла зямля, расставу першыя кволы сняжык, толькі сям-там бялілі разоры і прыдарожныя канавы, з голых кустоў і прысадаў кропілі зрывалася расстала наледзь. Паміж нізкіх калматых хмар часам прабіралася сонца і хавалася зноў.
Па дарогах, па сямках, пратапаных у

полі, націпны праз гароды і пералазы ішлі мужчыны, кабеты і дзеці. Жанчыны адзелі святковыя андаракі, абуді ладзі на беленькія кужальныя аўчы, а ў каго былі, нацягнулі каляныя высюкі чаравыні на гузіках, завязалі стракатныя хусткі.
— Куды то так прыбралася, як на вялік-дзень? — пыталася суседка ў суседкі.
— І сама ж кашміроўку завязала, і шчыра пытае.
— Што ж там у воласці будзе?
— Пабачым. Нешта скажучы.
— Мой плязугаў — зямлю дзяліць будзе.
— А дзе яе ўзяць, каб дзяліць?
— Раманаў сын у торбе з хронту прывёз.
— Хіба што ў торбе.
Перакідаліся пытаннямі і жарцікамі, ідуць з Кавалевіч, Карпілаў і Рудні, з лясных хутароў і выселкаў. З Харожнага ішлі Утрах: Раман Салавей, Аляксандр і яго маладзёныя сястрычка Марылья. Старыя зранку пагаладзілі сыванава брытва, адзеў зранку шапку з блішчэстым казырком, нахавалі боты, уздэў новы светку сваёй работы. Яны ледзь не да раўны прагаварылі з сынама. Стары па некалькі разоў чытаў і перачытваў «Известия Центрального Исполнительного Комитета и Петроградского Совета рабочих и солдатских депутатов» і невялічкія афішы, надрукаваныя на тонкай паперы, што прывёз сын. Распываў пра вайну, як прагнаў Керанскага і яго міністраў.
— Што ж цяпер будзе, сынок? — дапытваўся стары. — Кажаш, зямлю раздадуць мужыкам. А хіба ж гэтыя выжылі так яе аддадуць? Гатаўскі глотку перакуціць за свае.
— У тым жа і штука, тата, што не іх яна,

а наша. Таму, хто арэ і сее, належыць зямля. На тое і рэвалюцыя рабілі, і паміраў на тое, каб жыць добра, па праўдзе жылося.
— Я думаю так, што яшчэ лабіцца прыдзецца, крыві няма ла праліць, кажуць нашаю яна будзе.
— І паб'ёмся. Біцца мы навучаныя. Цара скінулі — не пабаяліся, Керанскаму па загрызлі далі і з гэтым управіліся.
Марылья ледзь паспявала за братам. Ёй хацелася іці побач з ім, глядзец на абвертаны твар, на тонкія вускі, на прыгожы з гарбына нос, на цёмныя, глыбока запалыя вочы.
Як ён змяніўся за гэтыя гады: сустрэла б дзе-небудзь і не пазнала б. Ён быў сваім, блізім і нейкім чужым, мала знымым. Налі ўспамінала раней, дык толькі гэтым, як быў да прыёму: паслухмяным і добрым. Ён слухался балычу араў з ім і казкі, напанічы ляды ў Хлебнік паліна, а калі падарсілі і падкалі Пятроў з Кошкіна, на луг за татам ішлі тры касцы. Зайздросцілі людзі Раману, што такіх дубоў выгадаваў. Петрака болей ніколі не убачыў Марылья. Успамінала брата, і казакзатылі слезы ў горле. А быў жа такі прыгажун і веселы. Калясачку ёй, маленькай, некалі зрабіў, на поле вазіў у жыно, на гармоніку вечарнікі іграў, дзеўкі за ім чарадою хадзілі. А цяпер і магілі яго нідзе не знойдзеш. Яна выцёрла вочы.
— Ты чаго, Марылья? — зірнуў на яе Аляксандр. — Можна пакрыўдаў ты хто?
— Не, вецер вочы рэжа.

дзедзі і стаялі на зборні і на валасным двай. Расказвалі, калі чыя кароўка ацеліцца, хто колькі капусты нашаткаваў, бульбы ў напец наспяў.
— Паліныце, паліныце, бабачкі, ідзе ж Раман з сынама, — сакатала Параска. — Пыталася ўчора ў яго пра свайго Амяяна, дума-ла, мо' бабчы дзе.
— Ваіна вялікая, маладзіца, людзей там, як мурашак. Дзе там знойдзеш твайго Амяяна. — уздыхнула высокая, худая, з сівымі пасамі жанчына. — Трох сыноў аддала, я ў пельку боўтула. Гарманец ерапланамі б'е і, кажуць, нейкім смярдзючым дымам душыць.
Раман астаўся з мужыччынама, Марылья пабегла да дзятчак, Аляксандр павітаўся з усімі і пайшоў у воласць.
А людзі ўсё палыкоўлі і падыходзілі. Ужо быў повед вочы. Стаялі на вуліцы, ся-дзелі, дзе хто прымастыўся, і чакалі, што ім скажа Раманаў сын. Гэта ж прыхаў з самага Петргада, свет бачыў, законы нейкія новыя прывёз, зямлю, кажуць, раздаваць будзе па тых большавіцкіх законах. Пра вайну, каб яна спрахла, нешта скажа.
На ганак вынеслі стол. Усе адразу памкну-ліся бліжэй да яго. Задня станаўліся на ды-бачы, хлапцун ў аблавуіх бацькавых шап-ках, у матчыных каптане з доўгімі рукавамі паўзгалілі на столы, угледзіліся на адчыненныя дзверы і стол з паабдзіраным залёным сукном. У зборні стаяў натоўп жанчыны.
— Ідучы, ідучы! — закрывалі хлапцун на плоне.
Да стала падышоў Пракоп Малаковіч, за ім Максім Ляўкоў і Аляксандр Салавей. Людскі натоўп прыхільнаў ішч бліжэй і па-чэў сцяхаць.

Наперад выйшаў Пракоп. На ім быў самантаныя суконныя френч, перацягнуў шырокаю папругаю, на галаве высокая салдацкая па-паха, збіта на патыліцу. Ён падняў руку. Гамама сіхла аўсім.
— Гранданы і ўсё вобцтва! — выгукнуў ён. — Вы ведаеце, што нашага крываўліва-цара народ скінуў яшчэ пасля каляд, а ў се-раду 25 чысла прагнаў Керанскага і яго хэў-ру. У Петргадае рабочыя, салдаты і матро-сы зрабілі пераворот. Большавікі ўзялі ўлас-ць у свае рукі.
— А хто яны, тыя большавікі, скажы ты нам, — нехта крыкнуў з натоўпу.
— Большавікі? — Як тут панятлівей ска-жучы, — замусіў Пракоп. — Гэта людзі, якія хоцучы, каб тарапаному народу жылося добра, каб усю зямлю раздалі рабочым, а заводы і фабрыкі — рабочым, каб болей ні-колі не ваявалі... — і крыху цішэй растлумачыў: — Ну от і — большавікі, і Максім — большавік, і Ляксандра Салавей — большавік, Анурый Драпеца і Ляон Алідзнец. Гэта толькі тут, а па ўсёй Расіі большавікоў велькі тысячы.
Дык і я кажу. Бабурыскі Уком партыі боль-шавікоў прыслаў таварыша Салава, каб ён ўсё расталкаваў, што да чаго, як далей жыць нам і ваобчэ. Гавары, Раманаўч.
Салавей выйшаў наперад. На ім — сукон-ная залёная гімнасцёрка з вялікімі кішонамі на грудзях, на галаве — салдацкая шапка. Шапку ён зняў, абвёў поглядан увесь натоўп.
(Працяг на 4-й стар.)

ЧАСОПІСЬ

Ліпеньскі нумар

ПОЛЫМЯ БЕЛАРУСЬ МАЛАДОСЦЬ

ПОЛЫМЯ Ліпеньскі нумар часопіса адкрываецца ўспамінамі М. Лужыніна «Дванаццаць вярочных вогнішчаў». Часопіс друкуе таксама два аповяданні К. Кірзенкі і аповяданне А. Кудраўца, а ў раздзеле «З літаратурнай спадчыны» — аповесць А. Чарнышэвіча «Башня і дачка» і раздзелы з трыццаці пяці аповяданняў «Засцёнак Маланіўка». Чытамы часопіса пазнаёмяцца таксама з творамі пяці наміцкіх празаікаў, змешчанымі ў раздзеле перакладаў.

Пазна А. Бялёвіча «Васелле», вершы М. Стральцова і Ул. Караткевіча, вершы М. Святлова ў перакладзе Я. Семянона і М. Танка, лірыка грэчаскай паэзцы Нана Канду (пераклады А. Кобец-Філімонавай) — паэзія ліпеньскага нумара.

У часопісе змешчаны заканчэнне нарысу А. Кобец-Філімонавай «У карагодзе», але не ў казачным (пра паездку ў Грэцыю), публіцыстычны артыкул М. Шыляра «Напярэдадні рэвалюцыі» і М. Алексювіча «Кіра ў гушыцы ў стагоддзях» (пра Ф. Скарныну — да 450-годдзя беларускага кнігадрукавання).

У раздзеле «Крытыка і літаратуразнаўства» — артыкулы Р. Шкрабы «Нарыс — жанр чалавечны», Р. Семашкевіча «Купала і Эпімах-Шыпіла», І. Саламевіча «Зборнік залатых скарбаў» (пра выдатнага этнографа і фалькларыста М. Федароўскага), А. Астрэйкі «Ён многа паспеў зрабіць» (да 60-годдзя з дня нараджэння Э. Самуілёнка).

Пад рубрыкай «Сярод кніг» чытамы знойдучы рэцэнзіі Ф. Яфімава на новы зборнік паэзіі А. Пысіна, Л. Барага на кніжку У. Бандарчыка і А. Фядосіка «А. К. Сержпутоўскі», Ул. Гіламедава на «Таполі юнацтва» І. Навуменкі.

МАЛАДОСЦЬ У нумары — вершы Ю. Свіркі, М. Губернатарова, М. Баравік, У. Няждзедскага, Ул. Дубовіка, І. Леткі, Р. Семашкевіча.

Друкуюцца другая частка аповесці А. Савіцкага «Самы высокі паверх» і аповяданне І. Кірзенкі «Расці, мая бярэзінка». Рэдакцыйны артыкул «За моцны саюз жонца і творчасці» прысвечаны вынікам Чэскага з'езду пісьменнікаў СССР.

Да 50-годдзя Вялікага Кастрычніка часопіс друкуе публіцыстычны артыкул Э. Герасімовіча і ўспаміны Р. Сяргеевіча «Мае сябры-звядзюшчы».

«Дзень сённяшні» — дзень заўтрашні — пад гэтай рубрыкай змешчаны нататкі Э. Карніловіча, В. Ждановіча і фотарэпартаж «...імя Луначарскага» (пра Беларускае дзяржаўнае кансерватарыю).

Крытыка і бібліяграфія ў «Малодасці» прадстаўлены рэцэнзіямі і артыкуламі С. Яўсевай, І. Сіпакова, І. Ралько, М. Модля.

БЕЛАРУСЬ Артыкул першага сакратара Мінскага абкома КПБ І. Палякова расказвае пра справы працоўнай Міншчыны. Рэпартаж аўтарства «Жодзініцкія волаты» (пра Беларускае аўтазавод і яго славетны самазвалі), нарыс Ул. Мязьвіча (пра калгас імя Першага мая Слуцкага раёна), нататкі А. Паўлавай «Галасы Барысава» (пра фабрыку плінаў у Барысаве), артыкул «У горадзе меладосці» У. Крыловіча (пра Маладзечна), нарыс В. Мысліўца «Іа дукорскіх муроў» і нататкі І. Варонінай «Беларускія Сочы» (пра возера Нарач) складаюць раздзел публіцыстыкі.

Мастацкія слова ў часопісе прадстаўлены аповяданнямі І. Сіняўскага «Лугі не ўсе пакошаны...» і Я. Васіленка «Сітуацыя», вершамі П. Броўкі, Р. Тармоўкі, В. Варбы, Н. Гілевіча, І. Аўраменкі (перакладу з рускай М. Калынінскай).

У нумары змешчаны рэцэнзіі на кнігі А. Пысіна, А. Караткевіча, К. Сяргейчыка, а таксама нататкі да 60-годдзя з дня нараджэння Э. Самуілёнка, А. Стаховіча, А. Юдзельсона.

Юрсь Свірка (Малодасць)
МНЕ ЗАЎТРА Ё ДАРОГУ...
 Мне заўтра ў дарогу,
 Паеду дамоў —
 У ціхіх блюмлях, партызанскіх раёнах,
 Я чую,
 Як пахне надраны алейнік,
 Як шастае нехта ў спелым аўсе...
 Там маці мяне конны вечар чакае,
 Вачам — далічымі,
 Дарогі — нагам...
 Мне гэты куток уяўляецца раем:
 Там першы мае —
 Маё радасці і сум.

Рыгор СЕМАШКЕВІЧ (Малодасць)
ПРА ЗЯМЛЮ
 Колькі вас ад роднага парогу ў свет пайшоў! Прывітанне карабі! Што на развітанне, на дарогу? Жменьку незабывае зямлі.
 Людзі ехалі ў край прыгожы. Жорсткія віткі дарог чужых. Шчасці? Усе Амерыкі! Непрыветна сустракалі іх.
 Толькі нібыта другое сэрца быў грудок зямлі, што ўзялі ў шлах.
 Як табе, зямля мая, жывецца

Малюнак М. Бельскага да аповядання Я. Васіленка «Сітуацыя» [Беларусь]

Марыя БАРАВІК (Малодасць)

Адчапіся — я занята... Тут і сэрца — бы не маё! — І раптам гэтыя вачыняты: — У вас прасты аювак ёсць? Стаю і маючу ў здаўленні. На сэрцы сонечна стала. Няма, кажу, мой маленькі, А быў бы — не шкадавала б.

З раніцы неба мурзала, але гадзін пасля дзевяці хмары трохі рассянуліся, празрада са сонца. Злацця, і ноччу не было вялікага ветру, а добрая павяна яблыкаў абсыпалася. Вуль ляжачы на зямлі — недзе ступіць. Гаўрыла крануўся бы пад крайнюю яблыню, выбіраючы куды ставіць нагу. Не ўгадаў: храпнуў, разлазчыўся пад ботам, яблык — быццам ад самога нешта лопнула ўсерадзіне.

Нагнуўся, выблытаў з травы раздушаны яблык — быў ён мокры, халодны, з зялёнымі іскрынкамі на белай, як сыр, сарцавіне. — папусціў ім у двор: савіні з'ядуць. Прычыніў варты, прыгавораваючы: — Гэта ж трыба — што напасць якая! Гетулькі яблык! І што цяпер рабіць з ім? У засткі ссыпаць, ці што? Пачаўшы па дзверы замкаў — так, абы вісеў: прыдзе на абед жонка, то не будзе доўга важджана, адмыкаючы. Ужо ладны час, як яна пабегла на брыгаду — капаць бульбу. Завінуў ланцюгом Вермут, затуаўся, рывчыў за гаспадаром, але Гаўрыла пахмура зірнуў на яго, загадаў: — Марш у будку! Сабака пататаўся ля ганку і пацігнуў ланцюг назад.

Па вуліцы Гаўрыла дайшоў да скупа, што стаяў на растаньках, і павярнуў направа — на дарогу ў Клубочу. У Клубочы было сельцо, і загадваў ім Макар Зялёны — стары Гаўрылаў таварыш. Некалі, ў малодыя гады жыць, гуляў разам, да дзевяці бегалі, у ваіну ў партызанах былі ў адным атрадзе: Макар шмат боты, Гаўрыла хадзіў у разведчыках.

Дык от, можа парадзіць што Макар, паможа. Усё ж, што ні кажу, свой чалавек. Трыба нешта малагаваць з яблынкамі. Можа нарытоўні яны зборачка рабіць ці ў магазіны будучы брань.

Нес у сабе Гаўрыла ішчэ адны бужыцы клопат, але стараўся не думаць пра іх, не хацеў вяртацца да душы. Макар якраз быў у сваёй «канторы» — вузкая, з адным запляканым аном бакоўцы пры магазіне. Месяціліся ў ёй толькі два раздзянныя красылы ды шырокі абшуклены стол з тумбамі, за якім і сядзеў цяпер Макар.

Можа і не вельмі ўрадаваўся Макар Гаўрылаваму прыходу, але цёпла засвацілася яго вочы, прыветна затраслася вялікая, як гладыш, галава.

— Дык прыйдзь ужо, — запрасіў ён Гаўрылу, пасунуўшы трохі ўбок па сталю свае палеры. — Сяду, а то як жа... У цябе тут і павярнуцца чалавечу недзе.

— Гэта праўда, не прастора. Дык танцаваць тут ніхто не збіраецца, — нізкім хрыпатым голасам адказаў Макар і дадаў: — Даўно сенька, мусібыць, мы не бачыліся з табою... Чуў, прадавацца ты надумаў, да сына едзеш. Ці брышчэш усё?

— Усё такая думка — ехаць, а як яно павярнецца, — Гаўрыла развёў рукамі. — Як я маркую, дык і добра браціш, браце, што едзеш, — ачаў Макар. — Чаго вам мадзець тут, як аскалёнкам. Ну, цяпер яшчэ сілу маеш, і сотні дагледзіш, і карову, а міне год п'яць, што талды? Куды талды? Наму ты трыба будзеш? Пакуль ёсць сіла — і трыба рашацца, трыба пераяздзіць. А людзі ўсюды жывуць. І не горш, чым мы...

— Яно як сказаць... горш, не горш... — задумаўся Гаўрыла. Яму не спадабалася, як загадваў Макар пра яго рашэнне ехаць да сына. Паслухаць, дык выходзіць — гэта вуль як проста, плонуць на ўсё, кінуць рынуць і паехаць. Як усё роўна ты і не прапнуць той век, і не рываў жылы, не вылізуваўся са скуры, каб нежк ледзей было. Але разам з тым Гаўрыла адчуваў, што гэты Макар у нечым, і не малым, мусіць, кажа праўду.

На людзях, калі хто пытаўся, ці будзе ён прадавацца, Гаўрыла гаварыў, што прадаецца — і карову збыць, і хату, і нават на купцоў набіць — маюцца быць сёння. І сыну напайцаў, каб рываўся да сусцяры — праз нейкага паўмесніка яны з маткаю будучы там. Але адчуваў ён сіле ў гэтым іх вельмі няўпэўнена, часта зваўся і больш чым каму перападава ад яго злосьці жонцы: за тое, што ёй самой загараляся ехаць, што ёй, выходзіць, усё адно, дзе жыць: ці тут, у сваім сле, ці там, з сынам, у невядомай Карагодзе.

— За гэтай няўпэўненасці ён стараўся ўнікаць усякай тавары пра сабе, пра тое, што намеруў парашыць усё і ехаць за няблізкім парогам. З Макарам жа думаў пагаварыць пра ўсё гэта грунтоўна. Ад яго ён чакаў падтрымкі, добрай, разумнай, можа, спагады нават. Ажно, выходзіць, і думаць няма пра што. Бары і едзь — вось яго рада. Хата, што Макару? Ці яму баліць? Што яму з таго, будзе ў Бары жыць Гаўрыла ці не будзе, будзе стаяць яго хата ці не расцігнуць на дрывы...

— Прышоў, гэта, я да цябе, Макар, па дзелу... — павярнуў гаворку на другое Гаўрыла. — І вось па якому... Парадзь, што рабіць з яблынкамі?

Пятрэс БРОУКА («Беларусь»)

ПАРОГ

Куды б цябе ні завяла далёкая дарога,
 Не забывай ніколі ты бацькоўскага парог.
 Ён нас заўсёды сустракаў і ўраніць і ўпярэць,
 Успомні, як пераступаў яго малым ты дзіцем.

І як калісьці паўзучы, табе, не ў раз скарыўся!
 Капі ж асілі ты яго, бы новы свет адкрыўся!

Яго сасновую спіну не конны і прыкмеціць,
 А мне ягоныя сучкі, як быццам вочы, свеціць.
 Мне помніцца, хоць многа год з таго ўжо адшугалі,
 Як з-за парогу мы гасцей прывіталі віталі:

— Ды, капі ласка! Прасім вас! Хутчэй за стол сядзіце!
 А вось, каб выгнаць за парог, — я радка чуў у хаце.

Дык ведай жа, што свой парог і ў горы дапаможа,
 Ніколі не пераступай парог чужы, варожы,
 Куды б цябе ні завяла далёкая дарога,
 Не забывай ніколі ты бацькоўскага парог!

Анатоль КУДРАВЕЦ
ТАКІ ДЗЕНЬ
Аповяданне
 («Полымя»)

— А я, думаеш, ведаю, што рабіць? — зашпашаўся, не даў яму дагаварыць Макар. — У мяне, вуль, у самога пад плотам цэлая куча ляжыць.

Па паспешліваці, з якой Макар пераніў яго, Гаўрыла зразумеў, што той нічога не парадзіць, не паможа, але з-за ўпартаці адступіць не хацеў.

— Ну, свае ты прыстой. А як, скажам, мне быць? Можа на базу можна з'ездзіць? Цераз сельцо? Вы ж нарытоўнічы! Вы ж аб'яві панаклейвалі: «Збіраецца ягады, каранне рознае, кару... дубовую, лавовую...» — Ён расхваліваўся, пачаў рамахаваць рукамі.

— Усё трыба — і ягады, і карані, і яблык... — панура запярэчыў яму Макар. — Толькі іх дзтваць некуды. Ты ж ведаеш, база ў раёне толькі адна. А яна ўжо забіта... Поўнячка...

— А калі ў горад завезці? Ну, хоць бы ў Бабурыск ці ў той жа Магілёў, га? — Хто яго ведае, можа дзе і прабіць б, хоць і там сёлета завал...

— Дык што мне, ськанца гэтыя яблык, ці што? — голас у Гаўрылы аслаб. — Страшна ж у сад выйсці... Хоць ты на свет не глядзі... Ці ж гэта можа, каб столькі добра прападала? Хай ужо сільны пангілі, пагумліся...

— А што сільны? Хто хацеў — той паздаваў! — А я як жа, паздаваў... у каго скрынкі былі ды руні нічыя не звязаны. Скажы, Шамаль, Волька ваша — Яны больш чым па сотні вырвалі. А я толькі дзве скрынкі і паспеў напакваць. І ты ў Шамалю сільно ўзду? То што гэтыя дзве скрынкі... Меў бы воўныя час ды ўмеў — хоць чамаргусь выгнаў бы. Дык некалі... Усё ж валачыся на работу...

— Цяпер то скрынкі якраз і няма... Хаця... Макар заплюшчыў вочы, задумаўся. — Хаця... Заўтра я еду на лесазавод. Там мне абдцалі сотні дзве... Дык ты падыдзі дзенькі праз два.

— Дамоў Гаўрыла ішоў пануры, злосны. Злаваўся больш на сябе, на сваю безгаловасць. «Ну чаго было періцца суды, чаго? Макара хацеў пабачыць, парадзіць хацеў? Дружбу ўспомніў... Вось яна табе — рада яго... Сядзіць, як сава, лыпае вачыма. І добра робіць, кажа... Чаго вам мадзець тут, як аскалёнкам тым... Гэта ў яго проста. А што з яблынкамі рабіць, не ведае...»

Злаваўся Гаўрыла, рамахаваў рукамі, але чым далей адыходзіў ад Клубочы, тым больш адіхав, сумнаўся. Ля лесу дык і ватнік расціпаў. Сашоў з дарогі на прыжынтую травяную ўзбочыну з рудым калючым верасам, пахучым папаратнікам і сухім лавозавым лісьцем. Потым на самай сценцы ўзду баравіка. Вырас ён вялікі — з добрую шапку. Гаўрыла не палез у кішню на нож — вывернуў грыб з каранем, абараў прыліпшы да мору глянцавітай шапкі травнікі. Так і дамоў прыйшоў — мяккі, добры, з шырокай ніякаватай усмешкай на твары.

Жонка паспела паабедзець ужо і, відаць, зноў пайшла на бульбу. Гаўрыла прынес з хлява ў сеньцы ахалак мурожнага сена, па лесках узвалок яго на гару, расцвержуць па пяску. Пад хатай з кучы нагарнуў кош яблык, высыпаў у карыта савінам — хай ядучы. Потым вынес з хаты ўслон, чапаніў на руку два кашы і падаўся ў сад. Пачаў раіць у антонаўкі — самай старой, што стаяла ў кутку. Рэдка калі радзіла яна два гадзі запар.

Не спяшаючыся браў Гаўрыла ў руні яблык, кляў у кош, цягнуўся на другі. Яблык былі адны ў адны — вялікі, крамяніны. Кашы напавуліся хутка, і Гаўрыла нёс іх на гарышча, раскладваў яблык на сене, вяртаўся назад.

Перавалак услон пад другую яблыню, перастаўляў яго кольным разоў, пакуль абшчэў усю, шнуроваў з саду ў сеньцы, носячы напакваваныя кашы.

А потым, і сам не ведае, як гэта яму сабіла, зваліўся з лесак. Стукнуўся аб падлогу, ды так, што ўвачу націмела. Загрукалі, раскаціліся па сеньцах, яблык.

Колькі часу ляжаў на спіне, потым прыўстаў рачком, наймела, як стрыжонаны, пагробіўся да лаўкі... «Паеду, Прадамся — і ўсё. Хай яго, з гэтым сада, з домам. Прадамся. Хацеў, каб ехалі, утаварваў — дык на во, сынок, страхай. Усё сям'ёй едам — і бацька і маці. Сынчо адно прадамо, другое заколем — сала і ў Карагодзе можна будзе есці, і паедам. Хай яго і з гэтым сада, і з домам, і з усім. Быў у Бары Гетае і не стала Гетага...»

Малюнак Ю. Пучыскага да аповядання І. Сіняўскага «Лугі не ўсе пакошаны...» [Беларусь]

Наважыўшы так, Гаўрыла сунакоўся. — Куды прышліць надварожкам. Гаўрыла ўжо і думаць пра іх перастаў. Былі яны ўдваіх — муж і жонка. Ён — высокі, худавалы, з выпячутай, трохі лішне сплюснутай у вісках галавой, у лаўгым чорным плашчы; яна — ніжэйшая за яго, шырокая ў стане, з бистрымі жывымі вачамі. І яго і не Гаўрыла ўжо бачыў — сустракаў разы са два на пасялку. Ведаў, што прыехалі яны недзе з-пад Парогста і жыўць у суседняй вёсцы ў сваёй радні. Ён павітаўся і павёў іх пераз сеньцы ў другую хату, запрасіў прысеці на канапе.

— Ваша гаспадыня вялікая акурацістка. Усё вымыта, прыбрана, — пахвалла парадкам у хаце леснічыха. — І вазоны любіць... — паказала яна на вокны.

— Мне дык гэтыя чарапкі даўно ўжо дужо пераелі. Усё гражуся пабіць як-небудзь, дык жа гвалту лотым не абярэцца, — хмура адказаў Гаўрыла.

Пагаварылі пра пагоду — добрая стаіць, сухая, акурат пад бульбу; пра жыццё чалавечы, пра тое, што таліне яно людзей па свеце — каго куды. Гаварылі леснічыха і Гаўрыла. Ляснік тым часам аглядаў хату, мадаючы маленькімі калючымі вочкамі сеньцы, столь, падлогу, дзверы, вокны. Гаўрыла бачыў, як яго позірк туніўся ў рудую пляму на столі каля конны, як некалькі разоў яго вочы спыніліся на шыльдах у шалёўцы.

— Глядзі, глядзі, чалавеча, больш, чым ёсць, не ўгледзіш. Я не хачу нічога ні хаваць, ні прыхарастваць... — думаў Гаўрыла. — Ну дык будзеце прадаваць, не раздурмаў! — падаў, нарашце, голас ляснік.

— Што ж тут думаць. Наважыў ехаць, то мусіш прадавацца. — Даўно стаіць? — зноў спытаў ляснік, кінуўшы на сеньцы. — З трыццаці пятага. Я яе тады з хутара пераніўшы. І на хутары гадоў з шасці. Вось і бары...

— М-на, не новая... — прамармытаў ляснік, барабанчы пальцамі на валіку канапы. Нагнуўся, зазірнуў пад локан. — Адуць ёй быць новай? — глуха адказаў Гаўрыла.

Ляснік устаў, падышоў да сцяны, на якой круглым чорным гузам тыраў электралчыльнік. — Руні ламаць трыба за такую работу, — ён паказаў на лічыльнік. — Ці ж яго не гальва было прыбчыць дзе-небудзь у першай хаце, каб не так ідаўся ў вочы? Дык не ж, выставілі на самым відным месцы. Каб усё бачылі... Глядзіце, мы нават электрычнасць маем...

— А па мяне, то няхай і тут вісць, няхай бачаць. Ён не замінае. Другі раз дык і цікава паглядзець, як гетае чырвоное колца паварочваецца, — слаба запярэчыў Гаўрыла.

Гаўрыла пакінуў гасцей адных, а сам выйшаў у сад, прынесці яблыкаў. Нарваў у крысо ватніка пепінак і антонавак, высыпаў у сеньца на лаўку, вынес з бакоўкі штрыфелью. Пачаў выціраць яблык рунічком, складаць у міску.

Яму падабалася, што ляснік і леснічыха — людзі сур'ёзныя, сталыя, паводзяць сябе культурна, як гарадскія; адным словам, кучы, якіх трыба пашукаць. Але злавала Гаўрыла залішняя порткаванасць, што яму не па носе. А яшчэ больш злавала, што сам ён Гаўрыла, сядзіць перад лесніком падтуліўшы хвосць, як внаваць школьнік, сядзіць і апраўдаецца. А хто ён такі, ляснік гэты, што Гаўрыла трыба апраўдавацца перад ім? І чаму трыба апраўдавацца?

Гаўрыла выціраў яблык і прыслухоўваўся да галасоў у другой хаце. Дзверы туды хоць і былі прычынены, але ў сеньцах можна было разабраць ледзь не кожныя слова. — А можа не будзем, Федзя? Вельмі старонькая хата...

— Дурніца... Чаго ты баішся? У гэтай хаце яшчэ можна дзесяць год сядзець. Тое, што аддадзім, мы возьмем тут за парог год. Ты толькі глянь на сад... Адаці ураджайны год — і мы...

— Альбо апраўдаем, альбо не... І перазажым, мы не на век — на два, самае большае на тры гады. Скочыў інстытут — чорт з ёй, з гэтай хатай. Там мы будзем калі не ў Магілёве, то ў лясніцтве... — «Эге, дык воль яно што...» — з нейкай радаю ўздыхнуў Гаўрыла. — Я думаў, што чалавеку жыць трыба, а яны яму трыба, сад... Думаў, чалавек абжывацца хоча. Думаў, чалавек падцерці мяне прыйшоў, падмініць. Ажно тут воль што яго...

Спакойна зайшоў Гаўрыла ў хату, паставіў міску на стол, сеў на красла проці канапы. Ляснік і леснічыха елі яблык, хвалілі. Гаўрыла прышч, думаючы сваё. І калі ляснік рашыў, што наспела пара закінчыць пра цану. Гаўрыла назваў такія грошы, што купцы нейкі час сядзелі, як аглушаныя.

Міхась СТРАЛЬЦОЎ («Полымя»)

БАЛАДА ВУЛІЦЫ

Я — вуліца, я — рака,
 Праз водарасці рэкламныя
 плыну ў затыкі плошчаў,
 у рукавы завулкаў,
 паўз астравы кварталы
 і мікрававу мадэрны.
 У маіх затоках
 нерасціцца машыны,
 слэзка мігцяць бакамі
 тралейбусы,
 аўтобусы,
 трамвай,
 туга набітыя даволі абрыдлымі
 мне стварэннямі,
 адно на адно падобнымі, як у
 мікрававу дамы.

Прэўда, я да ўсяго прывыкла,
 я стала цярплівая,
 бо я вуліца,
 я — рака.

Але калі-калі мяне хочацца,
 каб ноч кучэй наставала,
 каб кучэй заснівалі машыны —
 гэтыя юркія-халодныя рыбіны
 з падманым матормым
 цяплом.

Мне хочацца,
 каб гарэў толькі бакен,
 каб гарэла адна тэлевышка,
 там, у небе,
 дзе зоры гарачы.
 Толькі і гэта дэрзкіма!
 Ноччу
 я часта чую,
 як пад бетоннымі мастам
 смуткуе мая сястра.

Яна шпача:
 «О гора мне, горе!
 Я дзяцей сваіх загубіла —
 вясёлкавы ад нафты,
 усплылі на паверхню яны.
 Блшшанамі ад кансерваў
 дно мае ўсёцкім укрыта,
 на могілках блшшанак
 паміць аб дзецях спыць.

З маста на мяне з пагарды
 плюць цыркякі, паэты,
 грузыня ўпраўдомы,
 бухгалтары-плаванікі,
 бетонныя парэпаты
 мяне абдымаюць душаць,
 каналізацыйныя трубы
 пагібельна плюць».

Так яна шпача,
 і ноччу я гэта чую,
 а днём у затыкі плошчаў,
 у рукавы завулкаў —
 сваю і сестрыну сумоту
 нясу,
 нясу.

26 КРАСАВІКА, 1966

Грунны колам мой лёс
 Ты перахоў, Ташкент,
 Горкай расой тваіх слёз
 Быў я абмыты, Ташкент.

Кропкаць з косяку ты
 У сказе маім, Ташкент,
 А ўсё, што далей — аб тым,
 Што я твай даўжнік, Ташкент.

«НЕМАН» № 7

Паэзія ў часопісе прадстаўлена першымі В. Віткі (пераклады І. Бурсава, І. Ласкова, А. Шарпава), В. Чыніна, І. Аляхновіча.

Змешчаны праціг рамана М. Лобана «Гарадон Устроены» (пераклад з Беларускай мовы Ул. Жыжэнкі), аповяданні А. Марціновіча «Прасна» (пераклад І. Кілімаўскай), В. Гараса «Эўтаназія» і дакументальная аповесць Р. Моўсілі «Аперцыя «Кандор» (пераклад з англійскай мовы Р. Браўна).

Да 50-годдзя Вялікага Кастрычніка часопіс друкуе хроніку падзей ліпеня 1917 года, артыкул А. Фарфеля і І. Марціновіча пра мінескую міліцыю ў 1917 годзе, нарыс Б. Фарбера «У парахавым дыме», а таксама нататкі А. Фоманіна аб сучаснай вёсцы і артыкул Б. Клейна

ВЫХОДЯЦЬ НА ЭКРАНЫ

«ПРАЗ ЧАС»

Павел Коган, Міхал Кул чыцілі і Усевалад Багрычці пайшлі добраахвотнікамі на фронт у 1941-м і не вярнуліся. Пры гэтым ім згадана іх пасьпелі надрукаваныя іх першы пасьля вайны зборы збралі на лістку, на радзім.

Аўтары фільма «Праз час» расказваюць пра гэты пэрыяд, выкарыстоўваючы арыгінальныя дакументы, фатаграфіі, хроніку 20-х і вайсковых гадоў. Вершы П. Когана, М. Кульчыцкага, У. Багрычца чытаюць сабрны — С. Нараўчатаў, В. Слунці, Д. Самойлаў.

Вытворчасць Цэнтральнай студыі навукова-папулярных і вучэбных фільмаў.

«ЖЫВАПІСЦЬ СУЧАСНАСЦІ Г. НІСКІ»

Хлалучком, вышпільваючы зайдрацы таварышу, Георгій Ніскі хвацка вадзіць паравоз знаемага машыніста. Ён стаў мастаком, але захаваў вернасць сваёй першай любові. Калі ён у мастацтва існаваў «чыгуначны» жанр, Ніскага можна было б лічыць найбольшым тэатральным з яго пазней імямі чыгнікоў, рэжысёраў, якіх бліжэй удалец.

Творчасці вядомага савецкага мастака, нашата земляка і прывіслага нацыяналіста.

Вытворчасць Цэнтральнай студыі навукова-папулярных і вучэбных фільмаў.

«ПЕСНІ У ДАРОЗЕ»

Напэўна, няма ў нашай краіне чалавека, які не ведаў бы песень В. Салаўева-Сяго. Фільм расказвае пра творчы шлях кампазітара.

Карціна будзе анімавана і аўдыяна і аўдыявізацыя чалавека, побач з ім пайшлі яго жыццё. Глядач бачыць рэальныя фатаграфіі, дадуцца да прайску нараджэння найбольш папулярных песень.

Вытворчасць Ленінградскай навукова-папулярных і вучэбных фільмаў.

ПАКАЗВАЮЦЬ САМАДЗЕЙНЫЯ МАСТАКІ

«Партызан» (таніраваны гіт). Работа служачка з Віцебскай вобласці А. Дудзіна. Экспануца на Рэспубліканскай выставцы народнага вышыва і дэкарацыйна-прыкладнага мастацтва.

МУЗЕЙ У САЎТАСЕ

На Гомельшчыне адкрыты ішчэ адзін народны музей баявой і працоўнай славы — саўтасе «Падлессе» Рэчыцкага раёна.

У дзень адкрыцця яго лід Кургана сабраліся былыя вайны і партызаны, шчыльнікі, удзельнікі турэцкіх паходаў «Дарогай бачкоў» — дарогай пера-

мог. Сярод гэтых былі старыя намушты, Герой Савецкага Саюза, Багатае экспануца ішчэ шмат матэрыялаў пра першых намунараў і наксамольцаў раёна, пра героі-землякоў, спэцыяльны прывісчаны Ул. І. Дзюну. Спецыяльны раздзел расказвае пра сённяшні дзень саўтасе.

Д. ІСАКАЎ.

ГАВОРАЦЬ, ШТО

у Польшчы тэлевізар — ужо не гошць, а член сям'і. Пад канец гэтага года ля трох мільянаў тэлевізараў усядзецца 15 мільянаў паліакаў, гэта значыць, кожны другі жыхар краіны. У параўнанні з мінулым годам час трансляцыі тэлевізійнага на 400 гадзін і складзе ўвогуле каля 4800 гадзін.

У Польшчы ўсё яшчэ перадаецца толькі адна тэлевізійная праграма. Таму калектыву работнікаў тэлебачання вымушаны рашаць нялёгкае задачу: як умяшціць у яе вузкія рамкі ўсё, што цікае глядача, якому бланкі экран павінен стаць акном у свет. Агульнавядома — цяжкасці нараджаюць вынаходлівасць. Не дава, што яна стала адной з характэрных рысаў польскага тэлебачання.

Мэта заключалася ў тым, каб у адну-адзіную праграму ўключыць усё, што абавязана даць тэлебачанню, не забываючыся пра разнастайнасць форм. Мэта з'явілася ў тым, каб вучыць, інфармаваць, пераконаваць глядача, але ні ў якім разе не надукаваць яго. Такая праграмамамунараў і наксамольцаў раёна, пра героі-землякоў, спэцыяльны прывісчаны Ул. І. Дзюну. Спецыяльны раздзел расказвае пра сённяшні дзень саўтасе.

Аўтар гэтага наротака нарыс не ставіць перад сабою заданне разглядаць праграму ўвогуле. Тым не менш, хацелася б адзначыць яе важнейшыя асаблівасці.

За аднаўнацца гадкоў на поль-

ШТО ДЗЕЯНЫ ГОСЦЬ

ска тэлебачанні ў межах праграмы, якая ідзе па адным канале, сфарміраваліся два асноўныя тыпы перадач. На сутнасці гэта даве рэзультат праграмы, з якіх адна можна было б назваць агульнай, а другую — навукальнай.

У першай ёсць усё, што павінна быць у праграмах, прызначаных для шырокіх колаў насельніцтва, праграмах, якія адпавядаюць самым разнастайным запатрабаванням і даюць тэлегледцу вялікі магчымасці выбару: інфармацыя і публіцыстыка, тэатр і спорт, папулярныя расказы аб складаных навуковых праблемах, астрада і мастацкія фільмы. Сюды ж адносяцца сельскагаспадарчыя перадачы, а таксама дзіцячыя і маладзёжныя, цікавыя для якіх выцяляюцца не толькі неспрадыжы адраслых.

Ішчэ раз — так званыя навукова тэлебачанне. Тут гаворка ідзе не наогул пра перадачы асветнага характару, а пра строга пэўныя, сістэматычныя курсы для асобных, больш або менш вузкіх груп гледачоў. Так, перадачы спецыяльна трымаюцца для школь, перадаюцца ўрокі замежных моў, створаны тэлевізійныя політэхнічны інстытуты. Дадаткам да гэтай праграмы служаць дапаможныя матэрыялы, што выдаюцца тэлебачаннем. Пад такога роду перадачы адносяцца рэцэпты або пазіцыя вяршы гадзін да пачатку або пасля заканчэння «перадач для ўсёх».

час набліжае герою п'есы да гледача.

Насуперак боязі, што тэлевізійны тэатр адцягне людзей ад жывой сцены, ён значна садзейнічаў росту цікавасці да тэатральнага мастацтва наогул, і асабліва папулярнасці акцёраў. Восем разоў за год у Варшавскай газеце «Экспрэс» асноўныя штогод аб'явілі публіцысты, прапануючы сваім чытачам выабраць самых папулярных акцёраў года, якіх выстуналі на працягу года на тэлебачанні. Мернаю паспеху можна слухаць фант, што ў апошнім публіцысты ўдзельнічалі больш за 300 тысяч чалавек. Назначылі за годам публіцысты ў асобныя гадзіны, нягледзячы на тое, што ўключылі аб'явы ўзаема сувязі паміж яго вынікамі і напрамкамі развіцця тэлебачання. Так, з'яўленне на малым экране польскіх серыйных тэлевізійных фільмаў, у якіх пастаянна выступаюць тыя ж акцёры, зрабіла іх любімымі публікі.

Але тэатр не здае сваіх пазіцый і ў рэальнасці паспяховы спабодзіца з серыйным тэлевізійным фільмам. Сялетэ ён мае намер паказаць калія ста прэм'ер. У сувязі з 50-годдзем Валькі Кастрычкіна рэвалюцыя польскі тэлегледца убачыць многія шэдэўры савецкай класікі і новыя п'есы савецкіх драматургаў.

Што датычыцца польскіх серыйных тэлевізійных фільмаў, дык яны ў кароткі тэрмін зрабілі шматлікую кар'еру, здзіўляючы не толькі гледачоў, але і саміх аўтараў. Два з гэтых цыклаў заслужылі асабліва увагі, паколькі іх поспех аднолькава сведчыць аб мастацкіх і выхавальных магчымасцях тэлебачання. Зрэшты, абодва цыклаў задавальняюць тыя ж патрэбы гледача, выконваюць той жа спецыяльны заказ, абодва, што асабліва важна, сустракаюць самы шырокі водгук у падрастаючага пакалення.

Першы з іх — «Стаўка больш чым жыццё» апалядава пра падзвігі афіцэра польскай арміі ў вайну, які ў вайну дзейнічаў у гітлераўскім тыле, у варажым мундзіры, выхадзячы пераможца з самага цяжкага становішча дзякуючы сваёй радаснай смеласці і розуму. Імя яго тэм, захапляючы змест фільма, у якім кожная частка складае закончанае цэлае, дзе дзейнае разгортваецца на фоне падзей, знаёмых гледачу па асабістых успамінах або па літаратуры, агульна таналянасць серыі, вытрыманая ў стылі спайнога апалядава, без лішняй падрознасці, зрабілі яе здабыткам мільянаў.

Лес другога цыкла тэлевізійнага фільмаў вядомых савецкіх тэлегледца «Чатырох танкістаў і сабакі», у якім падобны да аб'явы «Стаўка», у адваротным напрамку. Аднак, у адваротным напрамку гэтага серыйнага фільма папярэднім выданне кнігі, якая, між іншым, не выклікала кожнага гледача прыкметна водгук. Толькі эканізацыя прыгод знікла танка «Руды» перастварыла іх у падзею, што выхадзіць далёка за межы культурнага жыцця. Што вызначыла поспех «Танкістаў»? Несумненна, змест. Як сказаў аўтар сцэнарыя (і кнігі) палкоўнік Януш Пшымяноўскі, фільм «да рэзаніс» ва ўражлівасці моладзі, бо паказаў ёй прастыя чалавечыя адносіны, накіраваны ў вагу на гуманістычныя сэнс быцця. Такія рысы характару станюць калія героя ані сацыялізма, як чалія героя ані сацыялізма, як чалія героя ані сацыялізма, як чалія героя ані сацыялізма.

Рэакцыя на фільм пераўзыхла самая смелая спадзяванні яго стваральнікаў. Палкоўнік Пшымяноўскі прапанаваў, на гэты раз ужо ў першую чаргу з думкаю аб тэлебачанні. Новая серыя «Танкістаў» аб'явана польскім гледачам яшчэ ў гэтым годзе.

Першая серыя гэтага фільма мела таксама другі прыцяг — пазатэлевізійны. Аказалася, што публіцысты пры пэўных акалічнасцях могуць сыграць ролю арганізатара. У далейшым выкладку ён арганізаваў дзіцячы і юнацкія масы. Узначыла ідзе стварэння дзіцячых «клубаў танкістаў» накіраваў «шчыраўскіх каманд». Члены клубу вывучаюць гісторыю мінулых змаганьняў, сустракаюцца з іх удзельнікамі; апроч таго, яны ўзялі на сябе многа грамадска карысных абавязкаў, напрыклад, клопат аб жывялах (памятаючы пра сабак Шырына). Клубы налічваюць у сваіх радаў ужо каля ста тысяч чалавек. На іх з'яўляюцца прыкладчыні ў «спараўдзі» танку акцёраў, якіх іграюць танкістаў і сабак Шырына. Тысячы дзяцей і падлеткаў захапляюцца сустракаючы гэтых герояў. У іх умяшчэнні зусім спрэчна мяжа паміж літаратурна-кінематаграфічнай выдумкай і рэалісцю, сённяшнім днём.

Нягледзячы на праўленне ініцыятывы, на разнастайную праграму, якая ўсё больш па шырацы, польскае тэлебачанне з'яўляецца аб'ектам многіх крытычных заўваг. Трэба прызнаць, што напярні не заўсёды накіраўваюцца на належнаму адрасу. Ішчы раз грамадскасць, прычынам недахопаў, схільна прыпісвае калектыву тэлебачання грахі, у якіх ён не внавіта. Асабліва сур'ёзнае цяжкасці адчуваюцца ў галіне чытніцкіх сродкаў падрыхтоўкі і трансляцыі перадач. У сувязі з гэтым Цэнтральны Камітэт Польскай аб'яднанай рабочай партыі ўказаў наагула на неабходнасць усцямернага паскарэння будаўніцтва сучаснага радыё-тэлевізійнага цэнтру ў Варшаве, арганізацыі перадач другой праграмы і ўзмацнення тэмпаў падрыхтоўкі да ўкараення наларовага тэлебачання.

Мечыслаў КОФТА.

РУДАБЕЛЬСКАЯ РЭСПУБЛІКА

— І сена забром!
Малакоўці паліпаў далішню па стале.
— Бабы, мужчыны, сідзіце вы, — спрабаваў ён перакрычыць разваршаны, гаманлівы натоўп. А людзі не суніліся. Яны першы раз сабраліся ўсе разам і пачулі такое, што ўчора ішчэ і не снілася. Адны верылі ў новыя законы Саветаў і ўжо бачылі свае надзеі і добрага нана з іванскай стайні, другі не верылася, што так можа быць. Нейкі савет! Што ён можа? Якая ў яго сіла. Хто паслухаецца таго савета? От і крычыць кожны пра сваё.

Аліксандр Салавей падняў руку і загаварыў. Голас яго гудзеў і гуле натоўп, але людзі змаўчалі і суніліся другі: «Што ён там кажа, а?», «А ты змоўні, дык пацеш», «Бабынкі, не сакачыце, дайце сказаць чалавек».

Гамана сціхла, выразна загучаў шэры і звонкі голас:

— Тут пытаюць, як і што, па колькі зямлі даваць будучы? К'яясне падзелім панскую і шляхецкую зямлю, каб пасеяцца. А каб усё зрабіць па-людску, па закону, па совесці, трэба выбраць сваю ўласць — валасці рэвалюцыяны камітэт. Выбіраеце таго, каму верыце. А хто хоча што сказаць, хай выходзіць сюды на ганак і гаворыць.

— Што там казаць? — пачуліся галасы.

— І так ясна!

— А я от што скажу, — пачаў праціскацца ў натоўп чорны худа дзець.

— Што ён там скажа?

— Зноў пра турэцкую вайну байку адпаліць.

— Хай гаворыць!

Натоўп пачаў расступіцца.

Дзед узышоў на ганак, зняў выцёртую ачужу шапку, скамачыў яе ў руках.

— Усё гэта добра, што саветы напісалі. Без зямлі мужык, як рыба без вады затнецца. А от зачём дзяліць тую зямлю, і кожан захаца сабе большы і лепшы загон ухаліць. Загудзіць сцяпіны, каламі галовы адін аднаму параскававаць. Праўду кажу, мужчыны? Значыць, трэба некага аднаго слухацца. Іа жуць, валасы, як яго там, гэты самы мікшэт трэба. Хай будзе мікшэт, але каб добра змішціць. І ішчэ вам скажу на свой дурны розум: лепшага за Ляксандра Раманавага нам не знайсці. Што да граматы, ці там да справядлівасці, адным словам, совесны чалавек, хай будзе Салавей.

Ён уздыў шапку над наперад і пад згодны гук натоўпу сшышоў з ганка. За сталом падняўся Пракоп Малакоўч.

— Хто за тое, каб старэйшій раўкома быў Салавей Ляксандра, падніміце рукі.

Ападуў шусулі ўгару сотні абсервалых чырвоных рук і памацілася гамана: «Хай будзе!» «А што, хлопцы добры!» «Сваіх у крыўду не дапусь!» «Самастаяцельны і наш чалавек», а нейкая маладыня крыкнула: «Ажаныць спрыша трэба». У вяршыні радаў праціскаў рогат: «Сам не маленькі».

Расчырванелая Марылья паіраля з натоўпу на брата і першы раз за свае дваццаці гадоў была таяна шчысцява. Ёй зайздросцілі сяброўкі і ў зводзілі вацяй з ладнага, прыгожага Аляксандра. Маёбыць, кожная бачыла сябе з ім побач і хачела, каб ён прыкшчэў яе, усьміхнуўся ёй, хоць бы паглядзеў.

Раман важна стаў сярод мужчын і часам старому не верылася, што гэта яго родны сын, той самы Сашка, з якім яны столькі пагаравалі па чужых кутках, на шляхецкіх загонах, на здзіравельных лядах. Думы старога перабіў знямы голас:

— Дзякую вам, таварышы, што давярэце мне. Кажу тут пры ўсім, што не пахкаду сіл і жыцця за Савецкую ўласць, за партыю бальшавікоў, за рэвалюцыю. А цяпер нам трэба выбраць яшчэ сакратара і членаў раўкома. Іа жшце, каго б вы хачелі.

— Мансіма Архілавага!

— Анупрэя Драпеўга!

— Малакоўча Пракопа.

— Лявона Азінца, — выкрывалі з натоўпу.

Зноў паднімаўся здобудзены рогат, калі хачаўся і гуў натоўп. Толькі што абраныя члены раўкома выходзілі на ганак і становіліся за сталом. Аліксандр Салавей уздыў у рукі доўгую гладка абструганую палку. Верх яе быў абкружаны нечым чырвоным. Усе глядзелі і не ведалі, што гэта ён трывае. Тады старшыня раўкома взышаў на самы краёчак ганка, высока падняў палку і пачаў яе раскручваць. Над галовамі затрапалата чырвоная палотнічка.

— Таварышы рудобельцы, — загаварыў Салавей. — Гэта наш чырвоны сцяг, сцяг рэвалюцыі. На ім кроў тых, што загінулі за прасты люд, за шчасце і слабуду. З сённяшняга дня ён будзе вёсць над раўкомам. Там, дзе чырвоны сцяг, там Савецкая ўласць. Трэба, каб у кожным сяле, на кожным бяднячым футары былі такія сцягі. Іахай паны, шляхта

і ўсё ведаюць, што да нас прыйшла рэвалюцыя, што цяпер наша ўласць.

— Калі ж бо краму імя, з чаго іх зробіць? — выкрыкнула з першага раду Параска.

— Хто захаца, той знойдзе — спайнона адкажы Салавей. Ён угледзеў, што па вуліцы да валасці бліжэй нейкі маленькі дзядок і размахвае сякераю.

— Людцы, памажыце спаймаць! — закрываў чалавек з сякераю і кінуўся да натоўпу.

«Гэта ж Цярэшка...» — пазнаў Аляксандр. — Што ён, здурнеў, ці што?»

Цярэшка прашыўся каля самае сцяны, узгорыў на ганак і, задыхаючыся, закрываў пачынаючы голасам:

— Трымаеце яго, гада печанага, оны туды на загумніны, у алейнік лупануў, відань, на футар падаўся. Дзе ж мне, старому, такога баяга залыгаць. Як святнуць, толькі яго і бачыць! Сякераю папусціў, дык ён выкруціўся, смяючыся ў сцяры.

Ады і смяляць, другія спачувалі, ці не з глуду з'ехаў паліт турмы Цярэшка.

— Каго ласць! Толькам кажыце, дзядзюшка, — умяшаўся Салавей.

— Як каго? — здзіўліўся стары. — Выйшаў я гэта на дрымотно, думаю, бабе падпалкі напачалаць ды лабыну на субранне, як бачу, паўзе ад пана здаравяля нейкі. Туае яго збоку ўбок каля плоту. Сам у кажушчу, а халавы блышчатыя. Прыгледзеўся — морда чырвоная і рудыя вусы тыраць — далбог стражнік Міні. Я за сякераю ды за ім. «Стой, крыўч, гад печаны. Цяпер народ худа судзіць будзе». А ён праверзеўся, ды як лупіне керапа плот, ды па раллі, ды па раллі, а я следам. Да самай трэці гнаў. Памажыце, мужчыны забрытаць, ды павесім яго на варагах усім вобшчавам, каб ведаў, як здэвацца з мужыка. Гэта ж я і па яго ласы воншай парыў і оны як атшачу!

Ады гатовы былі бегчы лавіць стражніка, другія смяляць у Цярэшкі.

— Іахай пабегае. Ад закону ідзе не дзеюцца! — спайнона загаварыў Салавей. — Злоў і будзем судзіць па усёй форме. А сякера ваша, дзядзюшка, нам явраз з трэба. — Ён уздыў у старога невялічкую лёгкую сякераю, Максім падаў два цыпкі, хлопцы прыставілі да ганка драбну. Трымаючы ў адной руцэ сцяг, у другой сякераю, Аляксандр узлез на самы верх ганка і пачаў прыбываць друка.

Вецер падапхнуў, разгарнуў чырвоная палотнічка, яно налалася, затрапалата і загало ў пахмурным асёнім небе. А калі выліснула сонца, сцяг павятыўся, па ім пабеглі густыя яры-чырвоныя складкі. Усе глядзелі на трапітоце, нібыта язык вялікага палымя, палотнічка.

У Рудні і Кавалі, у Ластыкі і ў Новую Дубовую разыходзіліся вясёлыя гаманлівыя купкі і Пыванія з імямі ішчэ дзяды. Кожны думаў сваё вольна і не верылася, што так будзе, як казаў Раманаў сямі. Некаторыя сумняваліся.

— Хто напсаў тыя законы, бог яго ведае, Мікалай быў, што ні загадае хочаш — не хочаш, а мусіш спаўняць, які б там ні быў, а ўсё ж цар. А тут — Савет. Што за сіла ў таго Савета, яшчэ бабачым. Цярэшка ж генералы з ахвірамі аталася, што захопчыць, тое і зробіць!

— Няма страху спераду, калі страх ззаду, — прырочы чорны барадаты дзед. — Хоць раз нарэзна хлеба уволю. А ты гэта дарэмна не вершы Савету. Савет, браце, — сіла, народ! У бальшавікоў, жакуць, за галоўнага башкавіты чалавек стаць, страх які вучаны, паўсядзёна гаварыць мажэ, Леніным завуць. Ён цяпер самы важны ў Расіі, Чуў? Гэта ж ён паліцаў тыя дзякраты.

Будніна, нібы з царквы, у стракатых андарах і спайнаціх ішчэ лаві і дзубачы, Гаманілі, снаталі адна перад адноў.

— А бачыць, які ж відны ды хлестні гэты Гаманаў хлопеч. Наб не куча дзіяей, сама б яго забрытаць, — развеслілася Параска.

— От прыйдзе Амяляна, ён цябе лейман так спаласце, што і не сядзець.

— Ён у мяне раханы, — сцішылася, уздыхнуў і зноў засумавала, успомніўшы свайго Амяляна, Параска.

— У цябе часам, Параска, чырвоная фарба не асталося? — спытала высокая худая цётка Марыяна. — Трэба ж будзе кавалак дох кужальнага палатна пафарбаваць, ды павесіць той флаг на хаце.

— Пахнука, цётка, І я ж думаю што колывек пафарбаваць. Так што прыносьце да мяне і сваё.

Назаўтра ў Карпілаўцы, у Кавалях, у Рудні і ў Новай Дуброве прыбывалі да страх і вудлоў хат чырвоныя сцягі. Яны былі светлыя і ішчэна-бурдовыя, большыя і меншыя, з ношанага паркалю і з новага кужало. Дзеці бегалі з канцаў і канец вуліцы і спрачаліся:

— А наш лепшы за вагата!

— Затое наш большы і паркалёвы.

— От і няпраўда, самы чырвоны на Парашчынай хаце.

(Прэцяг будзе).

ДЗЕСЯЦЬ ГОДЗЕ КАСМІЧНАЯ ЭРЫ

Андрэй Салакоў напамінае да той плады мастакоў, якія захапілі тэмай фантастыкі. Філатэлісты іх ужо збіраюць у серыі марак, якую ён падрыхтаваў разам з кінамамантам Аляксеем Ляонам да Дня касманатуны 1967 года.

Толькі што вышпільваючы ў абарачанне новы твор Андрэй Салакоў і з пачатковай мастацкай блон прывісчаны 10-годдзю з дня запусту першага ў свеце штучнага спадарожніка Зямлі.

Мастацтвафілатэлія знайшоў арыгінальнае вырашэнне тэмы пачатку штурму Сусвету чалавекам.

— У пачатковай блон, — расказвае Андрэй Салакоў, — мне хацелася пачынаць месца нашай планеты ў Галактыцы і першага яе спадарожніка, створанага розумам і рукамі савецкіх людзей.

На цёмным касмічным фоне — наша Галактыка і награвіе вогненнае спіраль. У левай частцы яна відзіць зацэпцатае сонца з сістэмай нябесных цел, у якую ўваходзіць і наша планета.

Невялікі часткак Галактыкі заключаны ў блон у перафарыраваны прамавугольна-шаравы маркі. У гэтым прамавугольным бланкі планета Зямля паказана злева і справа ад яе першы штучны спадарожнік, арбіта яго прылятувае Зямлі. У марку ўключаны і блонкія часткак да Зямлі планеты.

— Ішчэ адна планета, — ішчэ адзін дзень, калі чалавек розум пераможа небаяжны прасторы Сусвету.

МІЖНАРОДНЫЯ МОТАРАЛІ

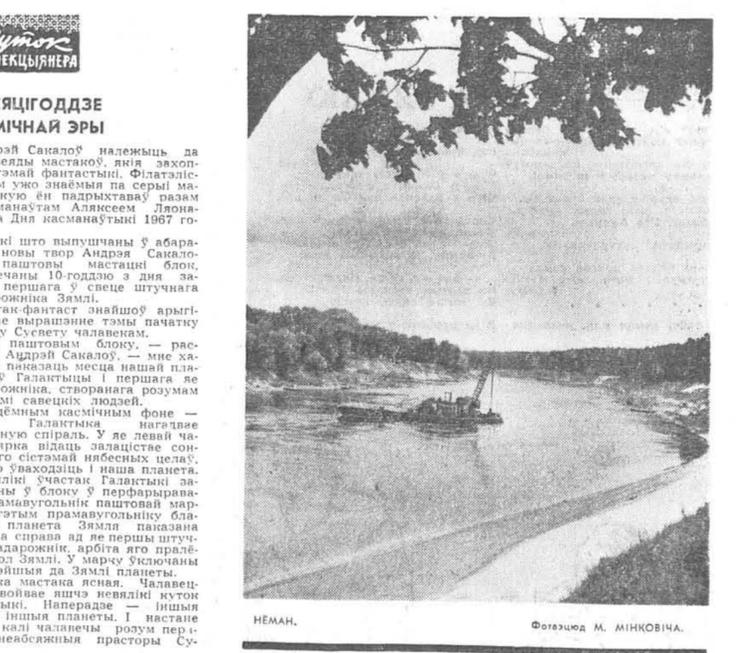
На працягу годаў савецкіх спартсменам прымалі ўдзел у міжнародных мотаралі. Ашчыра чатыры гады яны зававаў галоўны прызы ў гэтым цыклавым відзе спорту.

У другой палавіне ліпеня ў Маскву з'едуча ўдзельнікі арганізаваных міжнародных мотаралі чаргавалі між іх у мотаралі Савецкага Саюза. Каляцця прыбывае мотаралістаў з семнаціх краў.

У годар гэтай ашчынай спартсменам падзеі Міністэрства сувязі СССР апусціла ў абарачанне мастацкую марку.

У дзень фіналу Міністэрства сувязі СССР арганізава спецыяльнае гашіне.

Марыя КАВАЛЕВА, (АДН).

НЕМААН.

Фотазед М. МІНКОВІНА.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗТУР, Г. М. БУРАЎКІН (намеснік галоўнага рэдактара), А. І. БУТАКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБ-КОВА, Г. М. ЗАГАРАДІН, В. УЛ. ІВАШЫН, А. М. КАШКІУРЭВІЧ, В. Б. ЛАДЫГІНА, П. М. МАКАЛЬ, А. М. МАРЦІНОВІЧ, Р. К. САВА-ЛЕНКА, І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА, М. Г. ТКАЧОЎ, Р. Р. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўтарні і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ. г. Мінск вул. Захарова, 19. Ізале-фонны: прыёмная рэдакцыі — 3-24-01, намеснік галоўнага рэдактара — 3-25-25, адназначна сакратара — 4-44-04, аддзела літаратуры — 3-21-53, аддзела гэтага кіно і музыкі — 3-24-62, аддзела вышыва і мастацтва, адзітэатра і вытворчай эстэтыкі — 3-24-62, аддзела публіцыстыкі — 3-22-04, рэспандэцкага пункта — 9-Гомель, — 2-70-83, выдавецтва — 6-25-19.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і праваў Савеза Писателев БССР Мінск.

У дзень фіналу Міністэрства сувязі СССР арганізава спецыяльнае гашіне.

Марыя КАВАЛЕВА, (АДН).

Індэк 63856. Друкарня выдавецтва «Звезда». АТ 13528